

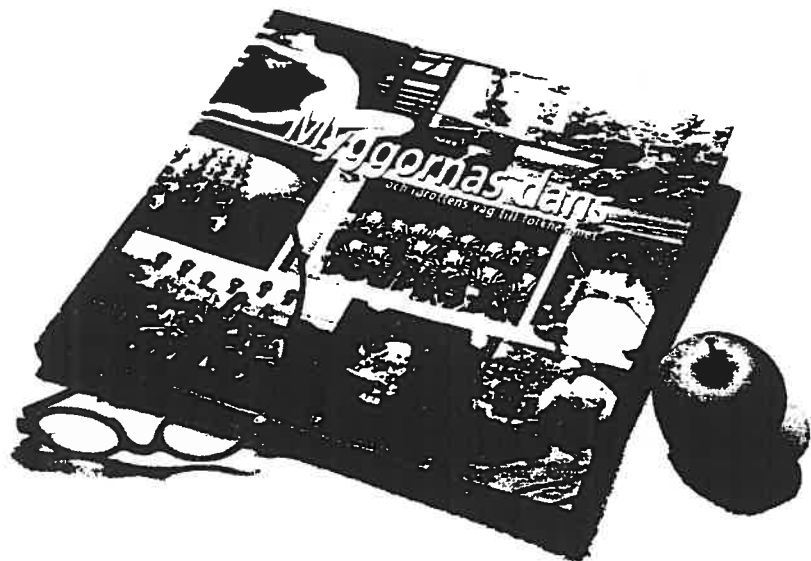
VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

ANNONS

Historia på elitnivå

Nu är idrottens historia dokumenterad.

"Myggornas dans - och idrottens väg till folkhemmet" är boken som speglar Skelleftebygdens idrottshistoria från förra seklet fram till dax dato.

Du som blivit ordentligt torr bakom öronen och har några år på nacken kommer garanterat att varva nostalgitårar med igenkännande skratt. Kanske finns du själv eller nån kompis med på någon av de gamla bilderna som illustrerar idrottsoraklet Robert Tedestedts målande texter.

Boken, i storformat, handlar om små vardagshändelser i den lilla byaföreningen och hemligheterna bakom de stora hjältedåden.

Det ljuva liret. Bandy är hockeys mor. Överklassens diskreta serve är några av rubrikerna på bokens 50 kapitel.

Köp "Myggornas dans" i din bokhandel.

Redaktionskommitten för dokumentation av Skelleftebygden

VISUELLT nr 19 * december 1998 * 2/98. Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

BLI VIS-MEDLEM! Sätt in 70:- kr på pg 38 98 30 - 1.

I N N E H Å L L

Omslag: Simhopp vid DM i Holmsund omkring 1920. Vid Djupvikskajen arrangerade Sandvik IK DM i simning och simhopp åren 1912-1931. Tävlingsarna var verkliga folkfester med stor publikanslutning vid den simstadion som byggts upp av prämar och med hopptorn för både raka hopp och svikthopp. (Foto: Västerbottens Museum)

	Sid
<i>Redaktionellt</i>	2
<i>Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap 10 år</i> av Ivar Söderlind	3
<i>"Myggornas dans och idrottens väg till folkhemmet"</i> - recension av Robert Tedestedts bok om Skellefteåbygdens idrottshistoria av Ivar Söderlind	15
<i>Spårat i Skellefteåterrängen 1933-1939</i> av Bruno Lundström	23
<i>Om simsportens hundraåriga historia i Umeå</i> av Ivar Söderlind och Urban Bengtsson	29
<i>Frågesport 1998:1</i> av Ivar Söderlind	50
<i>Aktuella meddelanden</i>	51
<i>Medlemsmatrikel</i>	53

Redaktionellt

I detta fullmatade nummer av Visuellt bjuder vi på västerbottensk idrotts-historia med tyngdpunkten i Umeå och Skellefteå. Inledningsvis ger vi glimtar från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskaps drygt tioåriga historia. Sedan följer en ingående recension av Robban Tedestedts nyutkomna praktverk om Skelleftebygdens idrottshistoria "*Myggornas dans och idrottens väg till folkrörelse*". Vidare presenteras en omfattande historik om simsporten i Umeå med anledning av caféträffen med Umeå Simsällskap den 18 november 1998. Bruno Lundström spårar vidare i Skellefeteterrängen och har nu kommit fram till Skellefteås skidhistoria 1933-1939. Fortsättning följer i kommande nummer. Frågesport med 10 kluriga frågor och chans till fina bokpriser från Idrottsantikvariatet i Stockholm bjuder vi också på.

Nästa nummer av Visuellt planeras komma ut i juni 1999. Då är ambitionen att beröra idrotter som hittills inte fått särskilt stort utrymme i Visuellt. Ett avsnitt om tennis utifrån caféträffen i Umeå den 23 februari planeras. Redan i detta nummer hade vi tänkt bjuda på en historik om länets marathonlöpning och marathonlöpare från 1912 och framåt liksom en historik om anrika Tegs Sportklubb (100 år 1998). När vi hade sammanställt och började redigera allt material visade det sig att Visuellt skulle ha omfattat drygt 80 sidor om dessa båda artiklar tagits med. Vi återkommer därför i nästa nummer med detta material.

Vi i redaktionen ser som vanligt fram emot att VIS-medlemmar runt om i Västerbotten bidrar med artiklar, notiser, meddelanden och inte minst fotografier! Vi är angelägna om att i ökad utsträckning kunna presentera idrottens historia i andra delar av länet än Skellefteå och Umeå.

Vi uppmanar slutligen våra medlemmar att besöka de idrottshistoriska utställningarna i Skellefteå och Umeå. "*Guldhjältar & Skidsport*" finns i Kombihallen intill Skellefteå Isstadion och "*Guldglans*" i andra våningen på sporthallen i Umeå. Båda dessa utställningar är verkligen mycket sevärda!!

Ivar Söderlind
 Tel: 090/786 54 57
 Email: Ivar.Soderlind@soc.umu.se

Peter Möllersvärd
 Tel 090/13 03 76
 Email: pum@telia.com

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap 10 år

av Ivar Söderlind

Idéer om bildandet av en länsomfattande idrottshistorisk organisation dök under 1980-talet upp i Umeå och Skellefteå. Idrottshistoriska föreningar fanns då redan på ett tiotal platser i landet. Erik Svensson, ordförande i Västerbottens Idrottsförbund 1955-1976, tog i slutet av 1987 upp frågan med Cuno Bernhardsson på Folkrörelsearkivet i Umeå. Då fick han veta att Kenneth Åström på skidmuséet och Lennart Forsberg på universitetets informationsavdelning varit inne på samma tankar. Även Stig-Henrik Viklund på Folkrörelsearkivet i Skellefteå hade funderat i samma banor. Han hade även haft kontakter om detta med docent Jan Lindroth, Stockholm ordförande i Svenska Idrottshistoriska Föreningen (SVIF).

Ett beredningsmöte anordnades på Folkrörelsearkivet i Umeå den 17 december 1987 i närvaro av Erik, Cuno, Kenneth, Lennart och Stig-Henrik. De närvarande ansåg att det borde bildas en länstäckande organisation, och att man skulle inbjuda till ett idrottshistoriskt möte i Umeå om eventuellt bildande av en idrottshistoriska förening i Västerbotten. Jan Lindroth ansågs vara en lämplig föredragshållare. Beredningsgruppen träffades ytterligare två gånger (i januari och februari 1988) då programmet för mötet utformades och praktiska detaljer klarlades (utskick, annonsering, affischering etc).

Idrottshistoriskt möte den 9 mars 1988

Den 9 mars 1988 hölls det idrottshistoriska mötet på Bio Abelli, Västerbottens Museum. Inbjudan riktade sig till intresserade av idrott och idrottshistoria och inte mindre än 47 personer fanns på plats. Inbjudare var Folkrörelsearkivet i Västerbotten, Västerbottens Museum, Västerbottens Idrottsförbund, Skellefteå Museum, Umeå Universitet och SISU. Erik Svensson hälsade välkommen till det "*historiska mötet*", berättade om bakgrunden till inbjudan och överlämnade sedan ordet till Jan Lindroth. Denne höll en intressant föreläsning om bl a idrottshistorisk forskning, regionala idrottshistoriska föreningar och gav en del tips om hur man skulle kunna lägga upp verksamheten i en idrottshistorisk förening i Västerbotten. Han menade bl a att det vore intressant att se utvecklingen av idrotten i länet som helhet och grenvis, inom olika bygder, jämföra bruksorter, fjälltrakter, slättland, kust etc. Ett fast mötesliv i form av t ex caféträffar på olika platser i länet, distribuera informationsblad, spåra upp arkivmaterial, intervjua äldre ledare och idrottsutövare samt ta fram uppsatser med idrottshistoriska inslag på universitetet är exem-

pel på angelägna uppgifter för en idrottshistorisk förening.

Efter fika i Skidmuséet berättade Guldolympiern Martin Lundström på ett engagerat vis från sitt stora OS-år 1948 samt om utvecklingen av skidåkarnas utrustning. Sedan var det dags för Erik Svensson att ta upp frågan om bildandet av en idrottshistorisk förening i Västerbotten, vilket alla närvarande röstade för. Beredningsgruppen som förberett mötet fick i uppdrag att ta fram förslag till stadgar och förbereda ett konstituerande möte i samma lokal inom en månad. En valberedning på fyra personer valdes med uppgift att ta fram förslag på styrelseledamöter i den nya föreningen. Valberedningen bestod av Sven Rönmark (Umeå) sammankallande, Ingrid Lundberg (Umeå), Sam Ersson (Åsele) och Allan Boström (Skellefteå). Dessa fyra har sedan under alla år utgjort VIS:s valberedning.

VIS bildades 28 april 1988

Det konstituerande mötet på Bio Abelli ägde rum torsdagen den 28 april 1988 i närvaro av 25 personer. I inbjudan framgår att intresserade av idrott och idrottshistoria "*kallats för bildande av en idrottshistorisk organisation för Västerbotten, att arrangörerna bjuder på kaffe/te och att man gärna får ta med sig gamla fotografier till fikapausen.*" Inledare var än en gång Erik Svensson som valdes till ordförande för mötet. Det beslutades att bilda Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS). Stadgar och årsavgift fastställdes enligt utdelat förslag. Årsavgiften bestämdes till 50 kr för enskild medlem och 100 kr för föreningar och förbund. Det beslutades vidare att styrelsen skulle bestå av högst nio ledamöter (ordförande och åtta ledamöter). Den första styrelsen fick följande utseende:

Ordförande och kassör

Erik Svensson, Umeå

Vice ordförande

Zolo Östlund, Skellefteå

Sekreterare

Stig Henrik Viklund, Skellefteå

Ledamöter

Siv Larsson, Umeå

Kennet Åström, Umeå

Lennart Forsberg, Umeå

Erling Wikström, Lycksele

Torbjörn Olsson, Norsjö

Cuno Bernhardsson, Umeå

Från den första styrelsen finns fortfarande Erik Svensson (numera "enbart" kassör) och Cuno Bernhardsson kvar i VIS styrelse 1998/99. Vi noterar att Erik *"åtog sig att tills vidare ställa upp som kassör"*. Han har nu på ett perfekt vis skött detta uppdrag i snart elva år. Vid årsmötet i Skellefteå den 21 april 1997 överlämnade Erik ordförandeklubban till Bengt Forsman, Umeå; friidrottsledare och skidledare i över 50 år. Redan 1941 var han funktionär (ordonnans) vid SM på skidor Umeå.

Sex av nio ur VIS:s nyvalda styrelse den 29 april 1988. Fr v Kenneth Åström, Stig-Henrik Viklund, Erik Svensson, Cuno Bernhardsson, Zolo Östlund och Lennart Forsberg. (Foto: Folkrörelsearkivet i Västerbotten)

Sällskapets ändamål och inriktning

Enligt stadgarna har Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap *"till ändamål att inom Västerbottens län väcka och underhålla intresset för idrottshistoria och förena dem, som delar detta intresse."* Vidare *"söker Sällskapet vidga och fördjupa kännedom om idrotten inom Västerbottens län i ett historiskt perspektiv."* Av stadgarna framgår också att de sex organisationer som undertecknat inbjudan skall vara samarbetspartners och sällskapet skall dessutom ha kontakter med föreningar, specialdistriktsförbund och Svenska Idrottshistoriska Föreningen (SVIF). Den nyvalda styrelsen menade att sällskapet skulle inrikta sig på tre aktiviteter: idrottshistoriska föredrag, caféträffar där idrottshistoriskt intressanta personer berättar idrottsminnen och studiecirklar om idrottshistorisk forskning.

Medlemskap

Enligt stadgarna erhåller alla som anmäler sitt intresse och betalar årsavgiften medlemskap. Det kan vara enskilda personer, specialdistriktsförbund, idrottsföreningar, friluftorganisationer m fl samt företag eller firmor. Medlemmarna hade redan från början möjlighet att till nedsatt pris få köpa Svenska Idrottshistoriska Föreningens innehållsrika årsskrift.

Redan den 31 december 1998 hade sällskapet 92 betalande medlemmar (varav 14 institutioner). Drygt 40 medlemmar var bosatta i Umeå och 30 i Skellefteå. I januari 1990 hade medlemsantalet ökat något till 97 men minskade under de kommande åren till bottensiffran 73 den 31 december 1993. Efter aktiv medlemsvärvning från styrelsen hade sällskapet i december 1996 115 medlemmar, en siffra som i januari 1999 ökat till 128. I samband med Guldglansutställningen i Umeå hösten 1997 värvades ett femtontal nya medlemmar. Under VIS:s snart elvaåriga tillvaro har antalet anslutna institutioner varierat mellan 10 och 15. Idag är 14 institutioner medlemmar, en alldeles för låg siffra! Av länets 840 idrottsföreningar (representerande 59 idrotter) är endast sex anslutna till VIS, nämligen Bureå IF, IFK Umeå, Sandviks IK, Sunnanå Sportklubb, Tegs Sportklubb och Umeå IK.

Caféträffar under första året

Vid den allra första caféträffen den 28 april 1988 (efter det inledande mötet) berättade Rune Edebö, Vännäs med assistans av Yngve Fredriksson, Umeå om en stormig friidrottsresa till Vasa 1947. Under 1940-talet var Rune länets bäste stavhoppare och Yngve länsbäst på långdistans. Den 52 timmar långa båtresa i full storm som den västerbottniska friidrottstruppen gjorde över Kvarken i augusti 1947 torde vara den kusligaste som upplevts i idrottssammanhang. Anförandet blev mycket uppskattat och fick *"stormande"* applåder.

Under hösten 1988 anordnades ytterligare två caféträffar. Den 11 oktober kallades till den allra första caféträffen i Skellefteå i hörsalen, 99:an, Nordanå med 20 personer närvarande. Förra redaktören på Norra Västerbotten Karl-Henrik Wikström inledde genom att berätta om "*kuppen 1938*". Det var då Västerbottens Fotbollsförbund flyttade från södra länsdelen till Skellefteå. Efter fika fortsatte Jan Backman att informera om Skellefteå AIK:s fotbollshistoria. Han visade intressant statistik, berättade episoder om olika spelare och ledare etc. Den uppskattade träffen avslutades av Tore Brännlund som informerade om idrottens studieförbund SISU och den handledning i lokalhistorisk idrottsforskning som då nyligen tagits fram.

Sällskapetets tredje caféträff ägde rum den 24 november 1988 på Bio Abelli i Umeå. Simledaren Lars Edstedt berättade först om OS i Söul 1988 där han deltog som simdomare. Efter den sedvanliga fikapausen bjöd Arne Åhman på olympiska minnen från OS i London 1948 där han blev guldmedaljör i tresteg. Kenneth Åström berättade slutligen om SISU:s planerade idrottshistoriska studiecirkelverksamhet. De 17 närvarande upplevde träffen som mycket lyckad.

Caféträffar på många orter

Alltsedan dess har det arrangerats 5-6 träffar varje år, oftast i Skellefteå och Umeå, men även på många andra platser i länet (Lycksele, Hedlunda, Vindeln, Åsele, Robertsfors, Boliden, Lövsånger, Skelleftehamn, Byske, Burträsk, Dalasjö, Norsjö, Holmsund, Hörnefors etc). Ofta har vi hållit till ute i föreningarnas klubblokaler eller "*stamfik*". Antalet deltagare har varierat från botten siffran sju upp till 37. Det var vid caféträffen i Norsjö i oktober 1990 som deltagarrekordet noterades. Guld-Martin Lundström m fl lockade så mycket folk att träffen fick flyttas till kommunalhuset för att alla skulle få plats!

I regel har det varit 15-20 personer närvarande. Exempel på deltagarsiffror: Sandviks IK 1995 (32 deltagare), Lövsånger 1991 (32 deltagare), Skellefteå Skidklubb 1996 (29 deltagare), "Lill-Järven" Larsson och Lasse Öster 1995 (29 deltagare), Göte Almquist och "Klimpen" Häggroth 1988 (28 deltagare), Skellefteå Motorsällskap 1994 (26 deltagare), Assar Rönnlund 1989 (25 deltagare), Vindeln 1989 (25 deltagare), Moröns BK 1991 (23 deltagare), Sandåkerns SK 1988 (22 deltagare), Umeå Simsällskap 1998 (21 deltagare), Umeå Curlingklubb 1993 (20 deltagare), Gimonäs CK 1991 (20 deltagare), Gösta Brännström och James Varg 1988 (20 personer) och Hedlunda 1993 (19 deltagare).

**Bildsvep från den idrottshistoriska konferensen i Umeå 1990. I talarstolen ses Erik Svensson och Jan Lindroth och vid supén på Sävargården skidlegendarerna Hjalmar Bergström och Martin Lundström.
(Foto: Folkrörelsearkivet i Västerbotten)**

Rikt idrottshistoriskt innehåll

Oftast har det varit intressanta träffar med rikt idrottshistoriskt innehåll inte minst tack vare alla gamla idrottsledare och "idrottsstjärnor" med genuin klubbkänsla. De har engagerat berättat om stort och smått i sina förenings tidiga och senare historia; om träning och tävling varvat med roliga episoder, visning av foton och klippalbum osv. Med några få undantag är träffarna inspelade på band. Fyra särskilt intressanta träffar är utskrivna och finns i inbunden form på Folkrörelsearkivet i Umeå och Skellefteå.

Idrottshistorisk konferens i Umeå 1990

En stor händelse för Västerbottenska idrottshistoriker och VIS var konferensen "*Människan - idrotten - samhället*" vid Västerbottens Museum i Umeå den 21-22 augusti 1990. Det var den fjärde konferensen för idrottsmuséer, idrottshistoriska föreningar och sällskap. Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap och Västerbottens Muséum med Svenska Skidmuséet svarade för arrangementet. Så många som elva föreläsare medverkade under de två dagarna.

Ur programmet:

Från antikens idrottsliv till svensk idrottsrörelse - en historisk exposé.

Föreläsare: Docent Jan Lindroth, ordf i Svenska Idrottshistoriska Föreningen.

En sund själ i en sund kropp. Idrotten, människokroppen och hälsan i ett idéhistoriskt perspektiv. Föreläsare: Roger Qvarsell, docent i idéhistoria vid Umeå Universitet.

Var är idrotten på väg? Tankar inför sekelskiftet.

Föreläsare: Valter Rönmark, ledamot i Riksidrottsstyrelsen.

Vårt eget arbete - erfarenheter och framtidsutsikter.

Föreläsare: Kjell Fredriksson, Värmlands Idrottshistoriska Sällskap.

Länsmuséets roll i det idrottshistoriska arbetet.

Föreläsare: Anders Huggert, landsantikvarie vid Västerbottens Museum.

Umeå Universitet, en potentiell resurs i idrottshistoriskt arbete.

Föreläsare: Ingemar Eriksson, ordf i gruppen för idrottsfrågor vid Umeå Universitet.

Dessutom anordnades guidade visningar av skidmuséet och Folkrörelsearkivet liksom av centrala Umeå, Stornorrfors, Universitetet m m. I anslutning till konferenslokalen hade det ordnats bokbord med aktuell idrottslitteratur. En mindre utställning visade verk ur den konstsamling som ingår i Svenska Skidmuséet. Vid Folkrörelsearkivet visades en utställning kring idrottsföreningars arkivmaterial. Det hela upplevdes som mycket lyckat av de 35 deltagarna från hela Sverige. Konferensen finns dokumenterad i en 40-sidig rapport.

Visuellt under tio år

Planer för en medlemstidning utformades under hösten 1988. En redaktionsgrupp bestående av Stig-Henrik Viklund, Skellefteå Museum, Stefan Berglund, Folkrörelsearkivet i Skellefteå och Kenneth Åström, Västerbottens Muséum i Umeå utsågs vid styrelsesammanträdet den 11 oktober 1988. Vid nästa sammanträde den 24 november beslutades att den planerade medlems-tidningen skulle heta "Visuellt", vara i A5-format och ha ett omfång på 20-30 sidor. Den logotype som tagits fram av Lennart Forsberg godkändes. Lagom till VIS:s ettårsjubileum i april 1989 kom första numret ut med sekreteraren Stig-Henrik Viklund som redaktör. Jag saxar ur Stig-Henriks förtäfliga programförklaring:

"Vad ska då VISUELLT innehålla? Det avgör du! Skicka artiklar, frågor och debattinlägg till redaktionen. De kan till exempel handla om idrottsutövare, funktionärer, kvinnor, män, individuella prestationer eller lagidrotter. Du kan också presentera intressanta arkiv eller böcker med idrottshistorisk anknytning. Vidare väntar vi oss bidrag från den planerade studiecirkelverksamheten."

Visuellt har, med undantag av 1993, kommit ut med två nummer per år. På grund av sjukdom inom redaktionen blev det endast ett nummer 1993. Totalt till och med 1998 har det kommit ut 19 Visuellt. I början utfördes layout och tryckning i Umeå, 1991-1997 i Skellefteå och genom redaktörsbytet 1997 åter i Umeå.

Visuellts första nummer

I Visuells första nummer på 24 sidor inleder Cuno Bernhardsson med artikeln "Severt Dennolf - en västerbottnisk storlöpare och olympier" utifrån en färsk intervju med den gamle storlöparen från Nordmalings IF. Sedan följer en lika intressant artikel av Stefan Berglund "Skellefteå - en friidrottsmetropol". I de följande numren av Visuellt följer Stefan upp med ytterligare artiklar i samma ämne. I debutnumret presenterar vidare Stig-Henrik ett par tidningsklipp ur Norra Västerbotten om ett kvinnligt fotbollslag i Skellefteå

1926; Stig-Ove Gustafsson skriver om Alpinariet i Fjällvindens Hus i Tärnaby och Tore Brännlund presenterar slutligen SISU:s studiehandledning "*I fädrens spår*", som ger tips och idéer om hur man kan forska i sin förenings historia!

Till Visuellt's andra nummer i december 1988, hade redaktionen utökats med de båda övriga i den redaktionsgrupp som lade upp planerna för första numret, Stefan Berglund och Kenneth Åström. Från och med nummer 3 (1990) till och med nr 12 (1995) utgjordes redaktionen av Stig-Henrik Viklund och Kenneth Åström. På grund av sin arbetssituation lämnade Kenneth över till Ivar Söderlind 1995.

Under 1997 tyckte Stig-Henrik det var dags att sluta både som sekreterare i VIS och som redaktör för Visuellt. Från och med nr 2 1997 är det Peter Möllersvärd (sekreterare i VIS) och jag som är redaktörer för Visuellt som sedan dess trycks på Västerbottens Idrottsförbund i Umeå.

Stig-Henrik var flitig

Under årens lopp är det många idrottskunniga länsbor som har medverkat i Visuellt men framför allt är det redaktören Stig-Henrik Viklund som varit flitig. Han har inte bara redigerat och svarat för information till medlemmarna utan även skrivit de flesta artiklarna. Ett antal exempel: "*Från ping-pong till bordtennis (nr 2), Idrottshistoria i bygdeböcker (nr 4), Etnologiska uppsatser rörande idrott (nr 5), Gummarks bys idrottshistoria (nr 6), Idrott i Skråmträsk (nr 8), Arkivinventering i Burträsk (nr 9), Tidningsfilm - hjälpmedel för idrottshistoriker (nr 10), Bureå IF fyller 75 år (nr 11), Att arkivinventera Skellefteå - avdelning idrott (nr 14, 15, 16)*" osv. Inom VIS hoppas vi alla att Stig-Henrik snart återkommer i redaktionen och ger Ivar och Peter en hjälpsam hand. Med sitt gedigna idrottshistoriska intresse och flitiga grävande i alla arkiv såg han under lång tid till att Visuellt höll hög klass!

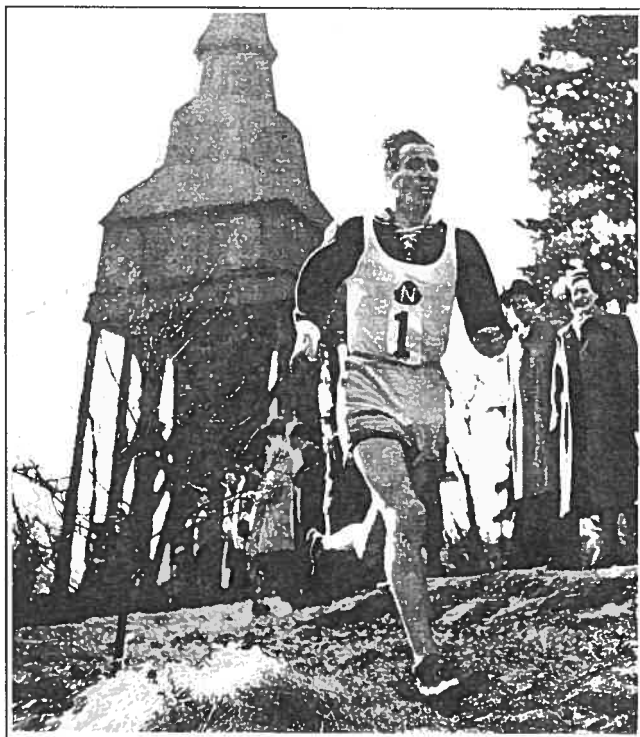
Intressanta minnen av Erik Svensson

VIS:s dåvarande ordförande Erik Svensson skrev under de första åren ned några av sina högtintressanta minnen: "*När Arthur Häggblad slog världsrekord - ett 50-årsminne (nr 3), När den olympiska elden slocknade i Umeå (nr 4), Västerbottens första idrottshall (nr 5)*." Vi skall försöka övertala Erik att återkomma i Visuellt's spalter med ytterligare minnen från sina många år som idrottsledare.

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Nummer 1 • 1989

Förstasidan till Visuellts allra första nummer våren 1989. Omslagsbilden föreställer Severt Dennolf, Nordmalings IF vid Sleipners traditionsfyllda terränglöpning på Skansen 1951. Tävlingen arrangerades första gången redan 1901. I en artikel i Visuellts debutnummer presenterar Cuno Bernhardsson storlöparen Severt, OS-femman på 10000m i London 1948.

En flitig medarbetare under de senaste åren har Bruno Lundström varit med sina sakkunniga artiklar om längdåkning på skidor i norra länsdelen. Hans artikelserie "*Spårat i Skellefteterrängen*" kommer att pågå ett bra tag till. Karl-Fredrik Sundqvist (Umeå) har medverkat vid flera tillfällen med initierade artiklar om handboll, skidfabriker, slalom och längdåkning på skidor. Många artiklar har även jag bidragit med och då framför allt om tidig idrottshistoria i Västerbotten samt presentationer av "*legendariska*" idrottsmän i länet (Eric Umedalen, Sme-Harald Eriksson, Gösta Brännström och Affe Westman).

Bland andra medarbetare under årets lopp märks kända namn i idrottskretsar som Erling Wikström (Lycksele), Lars Lindgren (Umeå), Rune Ångström (Lycksele), Lennart Forsberg (Umeå), Johan Key (Umeå), Thorbjörn Olsson (Norsjö), Lennart Jonsson (Hörnefors), Margit Ek-Lindkvist (Umeå) och redaktören Peter Möllersvärd (Umeå).

Idrottshistoriska utställningar i Umeå och Skellefteå

De senaste åren har VIS engagerat sig i arbetet med de idrottshistoriska utställningarna i Umeå och Skellefteå. Det var VIS och dess dåvarande ordförande Erik Svensson som 1996 kom med förslaget om en utställning i Umeå för att hedra Umeås OS- och VM-guldmedaljörer. Projektet kom att genomföras i samarbete mellan VIS, Folkrorelsearkivet, Umeå Fritid och Västerbottens Muséum. VIS:s nuvarande sekreterare Peter Möllersvärd samlade in bilder, föremål, medaljer samt sammanställde text med personliga guldminnen om Umeås 23 VM- och OS-guldmedaljörer. På ena långväggen finns dessutom bilder och texter av Umeås glansfulla tidiga idrottshistoria under perioden 1861-1933. God hjälp i detta arbete hade Peter av bl a Bengt Forsman, Cuno Bernhardsson, Erik Svensson och Ivar Söderlind i VIS:s styrelse liksom av personal vid länsmuséet och Folkrorelsearkivet. Utställningen invigdes den 6:e december 1997 och finns på andra våningen i Sporthallen, Umeå.

Tolv av Skelleftebygdens idrottshjältar hyllas i utställningen "*Guldhjältar & Skidsport*" som invigdes i Kombihallen intill Skellefteå Isstadion den 22 mars 1998. Utställningen berättar i ord och bild om guldhjältarnas karriärer och karaktärer. Föremål ger en bild av den epok och idrott de representerar. Fritids- och Kulturnämnden i Skellefteå står bakom utställningen som producerats i samarbete med Hugin & Mumin Kulturinformation. För urvalet svarar "*Guldakademin*" som består av sex lokala idrottskännare bl a VIS:s mångårige sekretetrare Stig-Henrik Viklund. Han har fortlöpande informerat VIS:s styrelse om utställningens framväxt.

Avslutningsvis redovisas en del annan verksamhet som sällskapet varit inblandad i eller som diskuterats i styrelsen.

Utställningsskärm om VIS

Under sällskapets första år togs en utställningsskärm fram där VIS presenterades. Skärmen visades i Umeå i samband med temadagen "*Att forska om Västerbottens län*" den 12 november 1988 och har senare varit placerad vid Skellefteå Museums forskarsal på Nordanå.

Idrottsbibliotek

Under 1988 gick en uppmaning ut till länets idrottsföreningar och Specialdistriktsförbund att sända in ett exemplar av sina jubileumsskrifter till Folkrorelsearkivet. Syftet med det hela var att upprätta idrottsbibliotek i Umeå och Skellefteå. Resultatet blev synnerligen magert.

Idrottshistorisk bok om Västerbotten

Under 1989 fördes livliga diskussioner i VIS:s styrelse om att utforma en idrottsbok med lokala idrottshändelser i Västerbotten. Under årens lopp har då och då denna fråga varit uppe och har lett till att fyra idrottscaféträffar finns utskrivna och inbundna.

Idrottsvisor i föreningarna

Under 1990 uppmanade sällskapet idrottsföreningarna att sända in sina klubbvisor till Folkrorelsearkivet. Samtidigt påminde man om jubileumsskrifter till de planerade idrottsbiblioteken.

Intervjuverksamhet

En viktig uppgift för VIS har varit att uppmuntra sina medlemmar att göra bandade intervjuer med äldre idrottsledare och idrottsutövare. En viss intervjuverksamhet har ägt rum genom bl a Cuno Bernhardsson, Lennart Forsberg, Ivar Söderlind och Peter Möllersvärd.

Idrottshistoriska studiecirklar

Att sätta igång studiecirklar om idrottshistorisk forskning runt om i länet var en prioriterad uppgift för nybildade VIS 1988 och är så alltså. Tyvärr har det gått trögt att få ordentlig fart på denna verksamhet. I Skellefteå har det under flera år pågått studiecirklar om skidsport med bl a Lars Öster som handledare. Även en studiecirkel om frödrott i Skellefteå har påbörjats med bl a Kjell-Göran Marklund och Birgitta Båga. Ett tredje exempel är en studiecirkel i Örträsk om byns idrottshistoria som pågått sedan början av 1990-talet med Ivar Söderlind som handledare.

"Myggornas dans och idrottens väg till folkhemmet" - recension av Robban Tedestedts bok om Skellefteåbygdens idrotts-historia av Ivar Söderlind

Robbert Tedestedts praktverk *"Myggornas dans och idrottens väg till folkhemmet"* (tryckår 1998) är utgiven av Skellefteå Kommun och är en fristående fortsättning på bokserien om Skellefteåbygdens historia. Boken är på 218 sidor i storformat med 391 delvis unika bilder. Vi i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap har läst det mesta med stort intresse och lärt oss mycket "nytt" om Skellefteås idrottsliv.

Välkända myggkedjan

Titeln syftar på den välkända myggkedjan, Acka Andersson, Garvis Määtä och Karl-Sören Hedlund, som i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet härjade på ishockeyrinkarna. Kedjan förnyade svensk klubbishockey med ett kvickt, tekniskt spel och med överraskande positionsbyten. Myggkedjan gjorde Skellefteå AIK till ett av Sveriges ledande ishockeylag. Vid denna tid hade idrotten definitivt nått fram till folkhemmet genom att den var utbredd i alla socialgrupper.

Varje kapitel för sig innehåller underhållande berättelser (ibland lite väl summariska) om olika idrotters historia och miljöer alltifrån Skellefteå Skarp-skytteförening 1863 till Sunnanå SK och Sunnanå Utbildnings AB under sent 1990-tal. Ja, naturligtvis omnämns också Kalvträskskidan som är 5200 år gammal och hittades vid skogsdikning 1923. Robban berättar om många av de stora stjärnornas bravader, om tävlingar, matcher, resultat, roliga episoder, om breddidrott, spontanidrott, om idrott i byn, bostadsområdet, skolan osv.

Ser idrotten i ett samhällsperspektiv

Men Robban ser också idrottens funktion och sociala betydelse i ett vidare samhällsperspektiv. Han uppmärksammar strukturella betingelser för idrottens uppkomst i Skellefteå såväl lokalt, som regionalt, nationellt och internationellt. Han kommer bl a in på påverkan av det brittiska idrottssystemet, industrialisering, urbanisering, befolkningsökning, migration, kommunikationernas utbyggnad, krig, religion, utbildningsväsendets utbyggnad osv. Idrottsutövarnas sociala tillhörighet liksom konsttillhörighet och dessa båda faktorer relation till idrottslig verksamhet återkommer genom hela boken. I idrottshistoriska minnesskrifter och jubileumsskrifter gör man ytterst sällan kopplingar till sådana strukturella och sociala faktorer!

Denna bild (i färg) ur klassiska Rekord-Magasinet nr 37 1954 finns med i Robert Tedestedts bok. Spjutkastaren Gullbrand Sjöström från Bredviken, Burträsk och tävlande för Skellefteå AIK (dubbelkusin med Valdemar, Henning och Ernst Sjöström) var flera år under 1950-talet given i landslaget. Tre gånger blev han SM-tvåa, vinnare av VK-guldet 1954 och samma år EM-sexa i Bern. Som andre västerbottning efter klubbkamraten Gösta Brännström erövrade han 1957 "Stora Grabbars Märke" i friidrott. Som längst nådde Gullbrand 74.64.

Lättläst och underhållande

"Myggornas dans" skiljer sig också från de flesta minneskrifter genom sitt lättlästa och underhållande språk. Dessutom har Robban ofta glimten i ögat och roliga ordvändningar. Ett exempel från bokens inledning: *"Att myggkedjor är bra. Att Dubbel-Nisse är självsäker. Men sprack verkligen pucken när Hasse Svedberg sköt i stolpen?" (Tedestedt, sid 9)*

Även kapitelrubrikerna är fyndigt formulerade som verkligen lockar till läsning. Några exempel: *"Överklassens diskreta serve. Simma lugnt. Aldrig på en söndag. Gärna medalj - men först ett rejält arbete. Idrotten som kom in från kylan. Bandyn är ishockeyns moder. Pappa kom hem. Motorismens Mekka. Det ljuva liret. Han sov med skridskorna på. Ishockeymysteriet. Prinsessan på bänken. Flaskan, flickan och fotbollen"* osv.

Får fram stämningen från idrottsarenorna

När Robban är som bäst får han fram den täta stämningen från idrottsarenorna. Som t ex när han beskriver publiken och uppvärmningen innan en av Skellefteå AIK:s ishockeymatcher på Norrvallas utomhusrink i början av 1960-talet:

"Utandningsluft från tusentals strupar och väldoftande tobaksrök stiger som grå slöjor och skuggar belysningen. Natthimlen är svart och själva lamporna hänger osynliga i längsgående linor ovanför en vitglänsande, upplyst isrektangel. På isen små spridda färgklickar i rörelse. Uppvärmningspuckar som dunsar dovt mot målvaktsbenskydden och smäller skarpt mot planket. En svart-gul klick tar fart. De andra följer efter. Fokusera och se Acka Andersson i täten för Skellefteå AIK:s ishockeyspelare: Garvis Määttä, Karl-Sören Hedlund, Hasse Svedberg, Janscha Brännström, Folke Aronson, Roland och Harry Granberg.... Vassa skenor biter fast i isen. Den svarar med att fräsa och spotta ut sönderrivna kristaller.... Det är färg, form och fart. Publiken fryser med förtröstan. Domaren kan släppa pucken. Myggornas dans kan börja...." (Tedestedt, sid 144-145).

Omfattade bildmaterial

Även det omfattande bildmaterialet och Robbans bildtexter imponerar. Många av de 391 bilderna är en guldgruva för oss som är idrottshistoriskt intresserade t ex av skidlöparna från Skellefteås första skidtävling 1894, tennis-spelare i kostym från den privata tennisbanan i Örviken 1915, Skellefteås kallbadhus i början av seklet, löpare från Skellefteå Runt i löpning 1924, Bandy-spel på Skellefteälvens is på 1920-talet, fotboll framför Kooperativa i Boliden 1926, Bandy på Sidtjärns is i Boliden på 1930-talet, Luleå Arbetarförenings gymnastikuppvisning i Skellefteå 1934, färgbilden av Skellefteå AIK:s fotbollslag från klassiska Rekord-Magasinet 1947 osv.

Fräidrottens styvmoderligt behandlad

Det är självklart omöjligt att i bokform ge en fullständig bild av idrottens framväxt i Skellefteå med omnejd. En tidningsrecensent skriver t om att "*Tedestedt täcker in det mesta som liknar idrott i bygden*" (*Norra Västerbotten 27 oktober 1998*). Så är naturligtvis inte fallet. Det enda möjliga är att göra många nedslag i verkligheten som tillsammans ger en grov (översiktlig) belysning av "*idrottens väg till folkhemmet*."

Enligt min uppfattning saknas det dock en viktig pusselbit i denna belysning nämligen en ordentlig redovisning av fräidrottens! Det är den idrott som jämte skytte och skidor var först på plan och många fräidrottare från Skellefteå har genom åren haft stora framgångar. Då och då redovisas det bilder och texter om fräidrottare eller fräidrottstävlingar men osorterat och oftast mycket kortfattat. Jag anser att det hade varit på sin plats med ett kapitel om fräidrottens framväxt i Skellefteå strax efter sekelskiftet. Då ägde t ex de korta löpningarna rum mellan Bonnstadskamrarna medan hopp och kast utövades på fotbollsplanen på Nordanå. IFK Skellefteå var den dominerande föreningen och arrangerade många tävlingar. Redan vid första DM i Umeå 1909 hade föreningen stora framgångar och hemförde inte mindre än sex DM-tecken. Även ett kapitel om fräidrottens storhetstid på 1950- och 1960-talet hade suttit fint! Att Robban missat spjutkastaren Leif Lundmark anser jag vara "*oförlåtligt*" (finns inte alls med i personregistret)! Under 1970- och 1980-talet var han landslagsman och svensk rekordhållare i världeliten med 89.92. Vidare nämns världsstjärnan Kenneth Lundmark bara i förbigående. Han var i slutet av 1960-talet svensk rekordhållare (218 cm), svensk mästare och EM-trea inomhus. Denna lucka i "*Myggornas Dans*" får väl Skellefteåutställningen om guldhjältarna fylla. En studiecirkel med Kjell-Göran Marklund och Birgitta Båga i spetsen håller på att plocka fram bilder, statistik och text om fräidrottens historia i Skellefteå som skall ingå i guldhjälteutställningen.

Jag anser vidare att det hade varit bra att något redovisa idrottsföreningarnas numerära utveckling för att illustrera idrottens oerhörda frammarsch. T ex en förteckning över och lite fakta om de 22 idrottsföreningar som bildats i Skellefteå fram till 1920 och därefter ange antalet Skellefteåföreningar 1940, 1960, 1980 och 1997.

I sin bok berättar Robert Tedestedt om Barbro Martinssons och Toini Gustafssons skidframgångar. Båda tillhörde Sveriges framgångsrika damstafettlag på skidor under 1960-talet med OS-silver 1964 och 1968, VM-silver 1962 och VM-brons 1966. Från vänster Toini Gustafsson, Britt Strandberg och Barbro Martinsson. Toini tävlade under sin sista tävlingssäsong 1968 för Skellefteå Skidklubb, en klubb som Barbro tillhörde under alla framgångsrika skidår. (Foto: Västerbottens Museum)

Kritisk granskning

Det är ofrånkomligt att det i ett så omfattande verk som "*Myggornas Dans*" förekommer uppgifter som kan ifrågasättas och ibland också är direkt felaktiga. Själv har jag i mina idrottshistoriska artiklar många gånger i efterhand upptäckt uppgifter som inte varit korrekta (byggt på dåliga källor). I Robbans bok är det ovanligt få sakfel jämfört med de flesta uppslagsverk. Men eftersom detta praktverk kommer att användas som uppslagsbok av många idrottsälskare redovisar jag de direkta felaktigheter som jag upptäckt och kommenterar även en del andra uppgifter. Förhoppningsvis kan de direkta sakfelen rättas till i en kommande upplaga av boken.

Sid 43 "*Bruksorternas själ*"

I Västerbotten växte idrotten snabbast sig stark kring sågverk och massafabriker.

Kommentar:

Idrotten växte snabbast i Umeå Stad. Fram till och med 1910 hade det, enligt tillgängliga uppgifter, bildats 57 idrottsföreningar i länet. Endast 10 av dessa var belägna på bruksorter medan 18 föreningar fanns i dåvarande Umeå Stad.

Sid 43

I södra länsdelen - inte minst bland familjen Kempes ångsågar - var idrotten nog så tidig: Hörnefors SK 1901, Norrbyskärens IF 1902, Sandviks IK 1905 och Robertsfors IK 1907.

Kommentar:

Norrbyskärens IF bildades 1908.

Sid 43

År 1910 arrangerades distriktsmästerskap (DM) i skidor, friidrott och i fotboll.

Kommentar:

DM i friidrott (liksom i simning) började arrangeras redan 1909!

Sid 55 "*Idrottslig klasskamp*"

Riksidrottsförbundets ordförande Arne "*Lammet*" Ljungqvist är

Kommentar:

Arne Ljungqvist kallas inte för "*Lammet*". Däremot var Rolf "*Lammet*" Ljungqvist under många år friidrottens landslagsläkare.

Sid 55-56

P O Enquist antyder i sin roman "Sekonden" att socialdemokratien mycket lätt hade kunnat ta över Arbetarnas Idrottsförbund om de velat.....

Kommentar:

Detta påstående är högst tveksamt liksom påståendet att inte mer än tjugo procent av AIF:s medlemmar var övertygade kommunister. Detta stämmer inte med de uppgifter jag fick fram i mitt omfattande researcharbete till min artikel "*Arbetaridrottsföreningar i Västerbotten*" (*Visuellt nr 2 1996*). En grundregel är att man bör vara mycket försiktig när man tar fakta ur romaner.

Sid 65 "Ur en fallen skog"

Åren 1982-1990 tog han (Martin Lundström) upp tävlandet ånyo och blev 12-faldig världmästare för veteraner.

Kommentar:

Martin Lundström har under hela 1990-talet fortsatt att delta i veteran tävlingar på skidor och har totalt under åren 1982-1998 vunnit 23 VM-guld!

Sid 68

Vem sa att floppen kom med Dick Fosbury i Mexico-OS 1968? Här handlar det om DM i inomhushopp i läroverkets gymnastiksal den 11 mars 1962. Martin Holmström passerar ribban med ryggen före.

Kommentar:

Det är här frågan om stående höjd med jämfota upphopp som inte har mycket gemensamt med flop som bygger på snabbt anlopp och en helt annan teknik. För övrigt hoppade jag själv redan i slutet av 1950-talet stående höjd med ryggen mot ribban.

Sid 116-117 "Magiska motiv"

Tidningen (Rekord-Magasinet) började komma ut 1941.....Under kriget gick följetongen om Per Stigman.....köptes upp av Saxon & Lindströms förlag och blev en bilaga i tidningen Lektör innan den till sist tog räkning till tio.

Kommentar:

Rekord-Magasinet började komma ut i december 1942. Per Stigman fanns med i tidningen ända in på 1960-talet. Rekord köptes 1967 upp av Bonnier-ägda Semic Press och blev oktober 1969 bilaga i tidningen FIB-Aktuellt. För övrigt har jag i min ägo alla utgivna Rekord-Magasin/Rekord 1942-1969 med undantag av två nummer 1943.

Sid 165 "Kvinnor på gränsen till genombrott"

Birgitta Båga... är utan tvekan framgångsrikast av traktens friidrottsdamer.

Kommentar:

Birgit Bringslid, Skellefteå AIK är ett strå vassare än Birgitta. Sedan hon flyttat till Skellefteå 1978 dominerade hon fullständigt de längre sträckorna i länet fram till och med 1991 då hon på grund av sjukdom tvingades sluta med elitidrott. Förutom flitigt landslagsdeltagande och distriktsrekord på alla distanser från 1500m och uppåt vann hon SM vid fyra tillfällen. (Birgitta Båga har som bäst varit SM-tvåa). Birgit Bringslid vann SM på 3000m 1980, 10000m 1986 och halvmarathon både 1990 och 1991. Birgit är den hittills enda kvinnan i länet som tilldelats "*Stora Grabbars Märke*" i friidrott.

Sid 185 "De stora arrangemangen"

Den olympiska elden var ett amerikanskt påhitt inför spelen i Los Angeles 1932. Sedan dess har elden inför varje spel förts från Aten för att till sist komma fram till den olympiska huvudarenan.

Kommentar:

Olympiska elden har sedan OS 1928 hållits brinnande vid spelens huvudarena från invigningen till avslutningen. Sedan 1936 tänds den i Olympia och förs i fackelstafett till huvudarenan. (*Källa: Nationalencyklopedin*)

Sid 188

Ända sedan premiären 1910 dominerade hoppare från Umeå och Lycksele.

Kommentar:

Det var backhoppare från Umeå (främst IFK Umeå) som dominerade vid DM under lång tid. De första åren deltog inga Lyckselehoppare alls vid DM. År 1922 vann Lycksele IF:s I Lindgren JDM och inte förrän 1941 var det dags för Lyckseles första Senior-DM i backhoppning genom Clas Haraldsson!

En utomordentlig bok

Trots dessa "*radanmärkningar*" och friidrottens styvmoderliga behandling är mitt slutomdöme om "*Myggornas dans och idrottens väg till folkhemmet*" mycket positivt. Jag tycker att det i huvudsak är **en utomordentlig bok**. Nu känner vi idrottshistoriskt intresserade i södra länsdelen trycket att försöka åstadkomma ett liknande praktverk om Umeås idrottshistoria!

SPÅRAT I SKELLEFTETERRÄNGEN 1933-1939

av Bruno Lundström

AIK:s Nationella med start och mål på Norrvalla 1934-1937

Norrvalla invigdes den 25 september 1932 och i slutet av mars 1933 hade AIK planerat att förlägga årets nationella skidtävling till den nya idrottsplatsen. Nu blev det inte av, eftersom evenemanget, dit över 200 anmält sitt deltagande, spolierades av varma vårvindar. Men från och med 1934 fram till SM 1946 användes, med ett enda undantag, terrängen i bergen norr om älven vid de större tävlingar som Skellefteå AIK anordnade. Åren 1934-1937 skedde det med Norrvalla som utgångspunkt och 1939-45 med start och mål i Sjungande Dalen vid Skyttegillet norr om lasarettet. En stor del av den dalen är numera igenfylld och bildar underlag till Erikslidsrondellen.

Stafett vid Sörböle 1938

Den enda gång, som terrängen söder om älven nyttjades vid AIK:s Nationella var 1938. Starten var förlagd till Sörrböleskolan (nuvarande Vita skolan) och spåret gick mot Rösberget och Falkberget. Orsaken till flytten var att AIK:s nationella skulle inledas med stafett 3 x 10 km, och då ansågs Norrvalla vara för trångt som startområde. Stafett med elitlag var en nyhet i skellefteåtrakten och tydligen populärt, eftersom drygt 2000 åskådare hade mött upp. Anundsjö IF vann före Friska Viljor från Örnsköldsvik och Skellefteå AIK. Övriga lag som fullföljde var i placeringsordning: Norsjö IF, SK Vargarna Byske, SK Järven Jörn, Bygdeå GIF, Skellefteå IF, Skellefteå AIK II, Sävenäs-Rönnskär IF och Burträsk IK. John Westberg, som var Anundsjös slutman, hade bästa sträcktiden med 1.01.10. Det måste ha varit en lång milslinga! Westberg var egentligen kombinerad åkare och hade bara en vecka tidigare överraskande vunnit 17 km-loppet i Holmenkollen.

AIK:s nationella 1938

AIK:s nationella, 20 km, som gick i isiga spår ett par dagar efter stafetten, vanns överlägset av Friska Viljors Donald Johansson före Herbert Nenzén, Kramfors. Trean Sven Edin, Friska Viljor kom två år senare att vinna Holmenkollens 5-mil. Han gjorde det före norrmannen Lars Bergendahl och landslagskompisarna Mauritz Brännström och Lars Back. Den svenska framgången var en vallningstriumf signerad Nisse Englund, som själv var alltför matt av en förkylning för att starta.

Norsjöbjörnen Mauritz Brännström tillhörde världseliten speciellt på längre sträckor. Han var VM-tvåa på 50 km 1941 och vann Vasaloppet samma år. Enligt skidoraklet Sven Lindhagen *"åkte han med lugna, långa glid, besatt en ovanlig styrka och uthållighet och var en god tekniker i svår terräng, trots sin rätt tunga kropp."* (Fotoägare: Ivar Söderlind)

Prislistan från 1938 års AIK-tävling innehåller imponerande många deltagare: 32 seniorer, 42 äldre juniorer, 35 yngre juniorer, 14 damer och 9 oldboys. På 4:e plats bland äldre juniorer hittar man Martin Lundström, Norsjö IF, 2 min 26 sek efter segraren Volrad Grönlund, Vargarna. 10 år senare vann Martin som bekant OS-guld i S:t Moritz på 18 km och i stafett.

Hjalmar Bergström vann 1934 och 1935

AIK:s tävlingar på 1930-talet, som oftast gällde 20 km, samlade många namnkunniga deltagare. I tungt klabbföre, men inför stor publik som trivdes i vårvintersolen, vann Sandvik IK:s Hjalmar Bergström AIK:s propagandatävling 1934 med 2 min till godo på arrangörklubbens Axel Wikström och 5 min före SIF:s Alvar Häggglund. Hjalmar Bergström var lika överlägsen året därpå. Även denna gång genomfördes tävlingen, som nu fått namnet "*AIK:s nationella*", i tungt före, vilket medförde att endast 34 seniorer (av 64 startande) fullföljde. Bodensaren Herbert Schlberg besegrades med drygt 2 minuter, Ivan Lindgren, Lycksele med 3 min och Hjalmar klubbkompis Gösta Zackrisson med 4 min. Axel Wikström åkte in på en sjätteplats, distanserad med 5 min.

Ernst Alms come back

Dagens populäraste deltagare var den efteranmälde Ernst Alm, SIF - första Vasaloppsegraren 1922. Han tillhörde egentligen oldboysklassen, och hade bara "*motionerat*" tidigare under vintern. Till slut blev han 23:a i seniorernas prislista.

Träningsläger i Kebnekajse

Hjalmar Bergströms vinst i Skellefteå 1935 var hans fjärde raka seger denna vår och han ansågs därmed vara klar att delta i det träningsläger vid Kebnekajse, dit skidkandidaterna till OS i Garmisch 1936 skulle få fara. Nomineerade dit var redan Axel Wikström, som på 5-milen i Lahtis besegrat finländarna i deras egen terräng, och Nisse Englund, Boden BK, som gjort detsamma i Puijospelen i Kuopio (första 5-milen under 3 tim).

15 km "svår terräng"

Säsongen 1936 bjöd både på skid-DM och på två andra större tävlingar i Skellefteå. I januari slog Alvar Häggglund, som börjat tävla för AIK det året, Herbert Schlberg och Mauritz Brännström på 15 km "*svår terräng*" i 18 graders kyla. Banans sträckning finns noggrant beskriven i Skelleftebladets 28/1. "*Norrvalla-bergsknabbarna söder om Huvudbackenbergknabbarna*

omedelbart sydost Vitberget - Vitbergsängarna - över västra delen av Nöppelberget - östra Vitbergstjamen (tidskontroll 7,5 km) - uppför kraftlinjen - över Prästfäbodberget - nedför rågången omedelbart väster om kraftlinjen - över ängarna öster om Dömanstjärn - snett upp mot västra Vitbergstjärnen - över Vitberget - ned till Norrvalla." Svensk Filmindustris (SF:s) fotograf Boge fanns på plats och filmade. Trots kylan och konkurrens av DM-bandyn på Dammvalla mellan stadsklubbarna SIF och AIK (3-1 till SIF) "*vimlade*" det av skidåkande publik på det för dagen soliga Vitberget.

DM 30 km och 50 km 1936 gick i Skellefteå i februari (Lycksele arrangerade 15 km och stafett). Alvar Häggglund vann 3-milen i 20 graders kyla med inte mindre än 6 minuters marginal till godo på Evert Jonsson, IFK Umeå, som i sin tur blev 5-milsmästare ett par dagar senare.

Kiruna-Lasse "guldrusch" i Vitbergsterrängen 1936

Den 8 mars, 1936, bara två veckor efter sin OS-seger på 18 km i Garmisch-Partenkirchen, utklassade Kiruna-Lasse sina medtävlare på 2-mil i Skellefte-terrängen. Kiruna-Lasse sprang som en stenget uppför Vitberget och for fram vesslesnabbt i skogen. Trots att han föll ordentligt i en utförslopa, var han 2 1/2 min före tvåan Lars Theodor Jonsson, Strömsund (samen, som vunnit SM på 15 km 1933), 6 min före AIK:s egen Axel Wikström (nybliven silvermedaljör i OS på 5-milen), 6 1/2 min. före "*Husum*"-Jonsson (ursprungligen från Lycksele) och 9 min före Alvar Häggglund. Vi som såg Kiruna-Lasse i terrängen i den tävlingen, hade lätt att förstå, varför han vann guldet på korta distansen i OS.

Skidpropaganda

"Aldrig sedan Almarnas och Lindbergs glanstid hade en sådan samling berömda löpare startat i Skellefteå och en olympisk guldmedaljör var en absolut nyhet för Skellefteåpubliken", stod att läsa i Norra Västerbotten den 10 mars 1936. Och publiken var verkligen talrik. Bara på Norrvalla räknade man in 1500 personer och längs spåret var det mängder av åskådare. Om Kiruna-Lasses åkning skriver reportern lyriskt: "*Han formligen flög fram... Det var propaganda!*"

AIK vann SM i lag på 30 km 1936

Axel Wikström och Alvar Häggglund, som utklassades av Kiruna-Lasse i Vitbergsterrängen, repade sig dock. Ett par veckor senare i Luleå erövrade de tillsammans med Allan Carlsson (f d Vittjärv) i Skelleftea AIK:s färger SM i lag på 30 km. Allan Carlsson blev 6:a, Alvar Häggglund 13:e och Axel Wikström 17:e.

Alvar Hägglund, Skellefteå AIK, vid VM på 50 km i Zakopane 1939 där han blev sexa och bäste svensk. På 18 km slutade han på 22:a plats och ingick i det svenska stafettlaget som blev tvåa efter att själv ha blivit tvåa på sin sträcka. Alvar blev även bäste svensk (7:a) på 50 km vid VM i Chamonix 1937. (Fotoägare: Clary Hägglund, Örviken)

Alvar Hägglund i högform 1937

Om Alvar Hägglund blev ordentligt besegrad av Kiruna-Lasse m fl i mars 1936, så tog han en rejäl revansch året därpå i AIK:s nationella. Han vann överlägset på en tuff bana som gick uppför Nöppelberget och ned i Fällbäcksliden, 3 1/2 min före Donald Johansson, Friska Viljor och Alfred "Håsjö" Dahlqvist och 7 min före John Berger, Porjus. Och ändå ansåg dessa, att de var i god form och kände sig nöjda med den valla de hade under skidorna

Edvin Persson, SK Järven sensationssegrade 1939

Efter 1938 års utflykt till terrängen söder om älven, flyttade man tillbaka till Vitbergsterrängen 1939. Då kördes två lopp i AIK:s regi. Det första i februari var en distriktstävling över 15 km inför SM i Filipstad med Norrvalla som start- och måplats. Edvin Persson, SK Järven, som åkte de båda varven på exakt samma tid, vann överraskande med två sekunder till godo på Hugo Gustafsson, Storuman. Den senare hade helgen innan vunnit DM 30 på km. Flera av de mera kända löparna fick alltför bakhala skidor och bröt. Speakern Sven Nordlander föreslog före loppet, att publiken skulle skramla ihop pengar till en SM-resa (60 kr) åt segraren. Eftersom Järven-Persson inte var anmäld till SM, gick pengarna till SM-anmälda skidlöpare från Vargarna, Byske och Lycksele.

Elis Wiklund imponerade

AIK hade lyckats få med ett förnämligt sällskap elitåkare till sin tävling den 11 mars 1939 vid Skyttegillet i Sjungande Dalen. Axel Wikström hade strängt en utslagsgivande milslinga, som på 300 m steg till Prästfäbodbergets 134 m höga topp. Elis Wiklund, *"hjälten från Garmisch"*, var helt överlägsen. Han åkte med stor utväxling, styrka och pondus och vann 20 km-loppet med 3 min försprång före trion: Mauritz Brännström, Norsjö, Alrik Lundström, AIK och Sven Hansson, Lima. Endast 9 sek skilde tvåan och fyran. Gösta Zackrisson, Sandvik var femma och Selm Stenvall, Sorsele sexa. Längre ner i prislistan hittar man Erik Lundström, Clemensnäs, ett decennium tidigare svensk juniormästare på skidor både i Filipstad 1929 och i Hudiksvall 1930.

Göte Almkvist var duktig på skidor

Gideon Hartman, Vargarna vann äldre juniorklassen och Torgny Larsson, Renholmen segrade bland yngre juniorerna. På 4:e plats i den senare klassen hittar man Göte Almkvist, som skulle komma att göra framgångsrik karriär som fotbolls-, bandy- och framför allt ishockeyspelare. *"Tävlingen blev en sportlig och publik succé"* stod det att läsa i referaten. AIK:s kassör *"Gucken"* Dahlin kunde glädja sig åt att 2530 biljetter sålts till den publik, som fick se 27 seniorer och 59 juniorer fullborda sina lopp.

Om simsportens hundraåriga historia i Umeå

av Ivar Söderlind och Urban Bengtson

Simning i form av idrottslekar har mycket gamla anor i Västerbotten. I ett avsnitt i sin etnografiska avhandling från 1918 om Västerbottenslapparna ger Sigrid Drake en beskrivning av tidiga idrottslekar i lappmarken. Drake kom fram till *"att lappen helt visst sedan urminnes tider liksom på lek och oftast i tävlan ägnat sig åt åtskilliga idrotter som kunnat höja hans färdighet och styrka."* Simning övade man sig i under sommaren i bl a Åsele lappmark och i Doro-tea socken. Män och somliga kvinnor brukade bada och simma, *"men blygsamhet iaktogs."* Det förekom också att man dök efter pärlor. Drake menar att liknande kroppsövningar som lapparna ägnade sig åt också var omtyckta tidsfördriv hos befolkningen i övrigt (Drake, sid 255).

Simsällskap i Sverige

Här och där i Sverige, men troligen inte i Umeå och Västerbotten i övrigt, hade tidigt bildats sim(kunnighets)föreningar efter mönster från Uppsala Simsällskap, den äldsta kända idrottsföreningen i Sverige. Föreningen bildades redan år 1796 av docenten i matematik Jöns Svanberg (bördig från Nederkalix socken i Norrbotten) och var mer inriktad på att öka simkunnigheten och öva livräddning än att stimulera till tävlingsverksamhet. Simsällskapet förde en tynade tillvaro sedan Svanberg flyttat till Stockholm men reorganiserades 1803 av studerande Gabriel Marklin från Ersmark i Skellefteå socken. Sällskapets medlemmar organiserade simundervisning och anordnade simpromotioner. Några fortsatte med detta arbete sedan de avslutat sina akademiska studier och flyttat från universitetsstaden. På så vis bildades redan i början av 1800-talet simsällskap i Linköping, Stockholm, Jönköping, Växjö, Lund och på några andra platser i landet, men sannolikt inte i norra Sverige (Nordisk Familjeboks Sportlexikon, sid 231).

Tävlingssimning började i England

Tävlingssimning i modern bemärkelse kan sägas ha uppstått i London 1837 då *"National Swimming Society"* bildades och började arrangera tävlingar. Viktor Balck (*"den svenska idrottens fader"*) etablerade på 1880-talet kontakter med engelsk simsport genom de uppvisningsresor i simhopp som Stockholms Gymnastikförening genomförde. Flera svenska gymnaster var goda simhoppare och gjorde sensation genom sina hopp från hög höjd. Redan 1885 bildades Stockholms Allmänna Simförening som 1891 arrangerade inofficiella svenska mästerskap på 1000 meter fritt. År 1895 bildades Stockholms Kapp-

simningsklubb som länge var Sveriges dominerande simklubb. Premiär för officiella SM i simning på 1000m fritt var det i Stockholm 1898. Året därpå kom även 100m fritt och raka hopp med på SM-programmet. Kvinnor tilläts delta i SM från och med 1910 på 100m fritt och raka hopp (Nordisk Familjeboks Sportlexikon, sid 236). Inte förrän på 1930-talet var västerbottningar för första gången med i Sim-SM.

Simklubb i Umeå

Enligt Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok från 1910 dröjde det till början av 1890-talet innan den första simklubben bildades i Västerbotten av kronolänsmannen G Lindström, hans bror lantmätaren Lindström och två banktjänste män i Umeå. De var *"ytterst skickliga simmare"* som kallades *"vatten-abbara"* av de förtretade tvättgummorna vid klappbryggan invid Kallbadhuset nere vid Umeälven där simmarna brukade hålla till. Det anordnades även simtävlingar i klubbens regi. Kraven var höga för att vinna inträde; *"man måste äga med dem (dvs simmarna i klubben) likställd skicklighet"*. Efter några år upphörde Umeå Simklubb (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910, sid 68).

Kallbadhus vid Umeälven

Umeå stad byggde år 1894 ett kallbadhus nedanför stadskyrkan vid Umeälven på initiativ av några simintresserade personer med telegrafkommissarie Bergström i spetsen. *"Badhuset var upprinnelsen till att folk i staden började känna behov av ett svalkande bad och en stärkande simtur under de få somrardagarna. Man var ännu för pryd att i sällskap använda sig av de öppna stränderna i sjöarna eller älven,"* hette det i Idrottsförbundets Årsbok 1910. Badhuset ansågs vidare vara byggt på ett sådant sätt som långt ifrån tillät några tävlingar eller uppvisningar i simning. *"Detta plus strömhastigheten i älven förklarar, hvarför denna så nyttiga sport har blifvit så tillbakasatt och ej upptagits på idrottsföreningarnas program."* Från början av 1900-talet fram till omkring 1910 var besöksfrekvensen i badhuset jämförelsevis stor men det kom sedan *"i vanrykte på grund av kloakledningarna"* (Fromm, sid 323).

Simundervisning i Umeå

Det var meningen att simundervisning i Umeå för första gången skulle genomföras 1903 då en simlärare anställdes på Svenska Liffräddningssällskapets bekostnad för att leda en instruktionskurs (i Umeälven vid Kallbadhuset), *"men på grund af den sena årstiden och därmed åtföljande låga temperaturen i vattnet, kunde densamma ej afslutas."* Inte förrän sommaren 1908 började simning utövas mer rationellt i Umeå genom att nybildade

Västerbottens Idrottsförbund tog initiativet och IFK Umeå anordnade en simskola. Ett 80-tal pojkar (inga flickor!) deltog och vid avslutningen vid Kallbadhuset den 30 augusti promoverades nio simmagistrar. Simskolor och simundervisning anordnades sedan varje sommar i kallbadhuset i älven nedanför kyrkan och senare ute vid Nydala (Idrottsföreningen Kamraterna Umeå 1901-1941, sid 69-72).

Simning i regementsföreningarna

Dragonernas ankomst till Umeå åren 1900-1901 och I 20:s flyttning från Vännäs till Umeå 1909 blev en injektion för idrottslivet i Umeå. Idrotten vid K 8 (senare K 4) och I 20 blev organiserad i egna föreningar 1905 respektive 1907. Officerare och underofficerare ställde gärna upp som överledare och funktionärer vid tävlingar och i "*civila*" föreningsstyrelser. De båda föreningarna hade stor del i den fria idrottens, skididrottens och fotbollens frammarsch men visade under de första 20 åren även framfötterna i simning. Under perioden 1909-1926 blev det 17 erövrade DM-tecken i simning för Västerbottens Regementes IF och fyra DM för Norrlands Dragoners IF. Från 1928 upphörde tävlingsverksamheten i simning i de båda regementsföreningarna då Umeås Simsällskap tog över. I stället inriktade man sig på att förbättra den skrala simkunnigheten hos värnpliktiga och befäl. Då simutbildningen under några korta sommarmånader inte gav önskat utbyte fanns det inom I 20 tidigt konkreta planer på en egen simhall. Umeås varmbadhus, som kom 1930, räckte med sin 16-metersbassäng inte till för såväl allmänhet, skolor som militärer. År 1942 trodde regementsledningen att en simhall var på gång då ritningar och önskemål om snar igångsättning sändes in till fortifikationsstyrelsen (Granberg, sid 440). Även på K 4 fanns det år 1948 framskridna planer på en regementssimhall med 25-metersbassäng (intill området där stadshuset nu ligger). Men varken på I 20 eller K 4 ville staten vara med och finansiera och det skulle dröja ända till 1970 innan en simhall blev verklighet i Umeå!

Premiär för DM i simning 1909

Efter denna utveckling återvänder vi till seklets början. När DM i simning arrangerades första gången den 25 juli 1909 i Sandvik var det Västerbottens Regementes IF (I 20) som dominerande. Föreningens simmare och simhoppare tog hem de fem grenar som stod på DM-programmet vid tävlingarna som arrangerades vid Djupvikskajen i Sandvik. Även IF Norrlands Dragoner (K 8) och IFK Umeå hade deltagare med. Framgångsrikast med tre segrar var G Renhorn, bördig från Skellefteå. I tävlingarna deltog som vanligt vid denna tid endast män.

Premiärsegrarna:

Bröstsöm 250m: Reservunderlöjtnant G Renhorn 5 min 15 9/10 sek

Simning 100m: Reservunderlöjtnant G Renhorn 1 min 39 1/2 sek

Simning 500m: Reservunderlöjtnant G Renhorn 9 min 50 sek

Simning 1000m: Underlöjtnant B Grahn 24 min 53 1/5 sek

Simhopp: Underlöjtnant Curt Fromm

Premiärsegraren i simhopp Curt Fromm tog totalt hem 8 DM-tecken 1909 - 1928. Han var även mycket framgångsrik i fröidrott och vann bl a DM på 100m 1910. Hans segrartid 11.2 var fenomenalt bra med tanke på dåtidens utrustning och löparbanor och var distriktsrekord i 26 år!! (Söderlind & Johansson, sid 14) Han var för övrigt en av stiftarna av Umeå Simsällskap och dess ordförande 1929-1935.

Meningen var att 1910 års DM i simning skulle bli en ännu större tävling än premiärårets *"men en del af idrottsmännen å området ifråga voro upptagna på annat håll och täflingarna måste inhiberas för året"* (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910, sid 71).

DM 1911 i Hörnefors

DM i simhopp och simning 100m anordnades den 30 juli 1911 vid idrottsfesten i Hörnefors (även tävlingar i allmän idrott och fotboll). Ångfartyget *"Döbeln"* transporterade publik och tävlande från Umeå. Enligt Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911 fanns det vissa brister i arrangemanget. För simhoppningen med fyra deltagare hade man byggt upp trampoliner på tre och fem meter, men med för kort ansats. *"Språngbanan var tilltagen väl kort.*

Satsen kunde ej få den hastighet och jämnhet, som är nödvändig för hoppens säkerhet och form. Prestationerna mottogos emellertid af den talrika publiken med största förtjusning". På 100m med fem tävlande var det stor trängsel i starten *"som gjorde att alla ej kommo fram som de bort".* Vidare var vändningen vid 50 m utmärkt med en *"prick"* som de tävlande måste runda vilket innebar en klar nackdel för dem som låg ytterst. *"Ännu en nackdel, som vidlåter detta arrangemang är att då man vid vändningen förlorat sin hastighet i rörelsens riktning, man ej kan genom afsparkning återfå densamma utan måste göra den nya starten i vattnet - en mycket klen start"* (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911, sid 42-43).

DM-segrare på 100m blev löjtnant Nils Häggström, Västerbottens Regementets IF med H Gustafsson, Norrlands Dragoner på andra plats. I simhopp seg-

rade civilingenjör N Gumaelius, Sandviks IK (Curt Fomm deltog ej) före kassör Hugo W Nordström, IFK Umeå. Den senare var för övrigt under flera år engagerad ledare för simundervisningen vid kallbadhuset.

Idrottsfesten på Norrbyskär 1911

År 1911 anordnades det ytterligare två simtävlingar i länet dels vid sommarfesten på Norrbyskär den 16 juli och dels i Umeå den 13 augusti. Varje sommar från och med 1908 och många år framåt arrangerades riktiga folkfester på Norrbyskär, ofta med ett par tusen personer närvarande. Vid festen 1911 stod simning 200m, simhopp, allmän idrott (friidrott), segling, fotboll, skytte, nålstrådslöpning och skedägglopning på programmet. Ångare och "*smärre*" båtar anlände med deltagare och åskådare från bl a Umeå, Hörnefors, Nordmaling, Rundvik, Domsjö och Örnsköldsvik. Många hade matsäckskorgar och hela familjen med sig. "*Simstadion var arrangerad av i fyrkant tjudrade pråmar, på vilka publiken satt och i fyrkanten stänkte vattendjuren fram*". I simhopp segrade storfavoriten Hugo W Nordström, IFK Umeå och i simning 200m H Gustafsson, IF Norrlands Dragoner (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911, sid 44).

Simhopp med bottenkänning

Tävlingarna i Umeå den 13 augusti 1911 ägde rum i Umeälven vid Kallbadhuset och bjöd på ett omfattande program för både seniorer och juniorer. Man tävlade i simning, simhopp, livräddning och dykning efter föremål. Många av de ungdomar som deltagit i sommarens simundervisning var med och tävlade. Som vanligt vid denna tid deltog inga flickor/kvinnor. I Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911 framgår att det märktes en viss försiktighet bland simhopparna på grund av "*att vattnet invid kallbadhuset ej har nödigt djup.... det har hänt en gång att hopparen gått i botten, borrat ned ansiktet jämnt efter örnen och fått munnen full af lera - en tämligen blandad njutning. Man kan nog fatta, att det är förenadt med ett visst obehag att riskera att få lämna tävlingen med afbruten nacke.*" Trots riskerna deltog tio simhoppare med det årets DM-segrare N Gumaelius, Sandviks IK som förste man. I simning 50 m för juniorer överraskade segraren N Broman med att "*visa ett alls ej oäfvat kastsim*" (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1911, sid 45).

Sandvik IK dominerade

Sandvik IK fick uppdraget att anordna sim-DM 1912 och arrangerade sedan DM i obruten följd till och med 1931 (inställt 1916 på grund av världskriget). Det var tack vare storartat tillmötesgående från Sandviks Ångsågs AB som

Sandviks IK:s simtävlingar vid Djupviks hamn blev från början av 1910-talet ett begrepp i södra Västerbotten. Flispråmar tjänstgjorde som åskådarläktare och inramade samtidigt tävlingsbanorna på ett naturligt sätt. Publiktillströmningen var alltid mycket stor. Vi saxar ur Västerbottens-Kuriren om sim-DM den 4 augusti 1924: *"Alla tillgängliga sittplatser som iordningstälts av arrangörerna voro upptagna och på omkringliggande backar, i motor- och segelbåtar hade intresserade män, kvinnor och barn placerat sig för att få en skymt av kämparna i det våta elementet. Sedan en avdelning av Västerbottens regementes musikkår spelat ett nummer intogo tävlingsfunktionärerna sina platser precis på slaget 1.30 och kampen kunde börja."* (Foto: Västerbottens Museum)

föreningen år efter år kunde åta sig uppdraget (**Västerbottens-Kuriren, 25 juni 1935**). Under de första åren var det länets bästa simhoppare N Gumealius som höll i trådarna. Han arbetade som ingenjör vid ombyggnaden av Sandviks såg. Från 1916 var det konsult och skeppsklareraren Berndt Lundstedt (legendarisk idrottsledare och fotograf) som var tävlingsledare och oftast också sekreterare och tidtagare. Han hade länge sitt kontor vid Djupviks hamn och under hans entusiastiska ledning blev simtävlingarna i Sandvik verkliga folkfester med stor publikanslutning vid Djupvikskajen. Där hade man byggt upp hopptorn och bogserat dit flisramar som tjänstgjorde som åskådarläktare och samtidigt inramade tävlingsbanorna. Publiktillströmningen var alltid stor och det ekonomiska utbytet blev i allmänhet mycket gott (**Nordbrant & Sundström, sid 5**).

Sandviks IK dominerade under denna tid simsporten i länet med totalt 31 erövrade DM-tecken fram till och med 1931! Redan 1912 vann N Gumealius både raka hopp och svikhopp och upprepade segrarna året därpå. I frisim var Ragnar Bäckström det stora namnet med fyra DM-tecken på 500 och 1000m åren 1917-1922. Bland övriga framgångsrika Sandvikssimmare under 1920-talet bör ytterligare några namn framhållas. Erik Bäckström vann fyra DM i bröstsim 1922-24, Alex Fält tre DM på långdistans 1926-27 och Georg Nilsson tre DM i raka hopp 1925-29 (**Västerbottens Idrottsförbund 1908-1948, sid 39-44**).

Under 1930-talet, då både Umeå och Skellefteå erhöll Varmbadhus, blev det allt svårare för SIK-simmarna att hävda sig i konkurrensen. Den sista simtävlingen i Djupviks hamn anordnades 1951, då klubben stod som arrangör för Norrlandsmästerskapen. Under 1950- och 1960-talen inskränkte sig simverksamheten inom klubben till olika former av simskoleverksamhet. Simsporten fick en nytändning 1971 då badhuset stod färdigt (**Nordbrant & Sundström, sid 5**). Sedan dess har Sandviks IK haft en omfattande ungdomsverksamhet och har tillsammans med Umeå Simsällskap och Skellefteåklubben S 34 dominerat simningen i länet. Framgångsrikast bland Sandviks simmare har Annika Ulvehall varit. Hon var med vid OS i Moskva 1980 och ingick i det svenska laget på 4 x 100 m medley, som slutade fyra. Hon flyttade till Kristianstad efter säsongen 1980 och erövrade kommande år SM-guld och SM-silver på 100 m ryggsim. Dessutom slog hon svenska rekord på bägge rygg-simssträckorna (**Idrottsboken 1983, sid 476**).

IFK Holmsund med simning som huvudsport

Under 1920-talet hade Sandviks simmare hårt motstånd i lokalkonkurrenten IFK Holmsund (bildad 1923). Den första tiden var simning kamratföreningens huvudsport med bröderna Ragnar och Erik Bäckström (tidigare tävlande för Sandviks IK) som läromästare och tränare för ungdomarna. Man anlade genast en primitiv tävlings- och träningsbana på 50 meter. Den första stora framgången kom 1924 i den årligen återkommande strömsimningen i Umeå där IFK Holmsund segrade i alla tre klasserna för fyrmannalag. Segern i huvudklassen upprepades året därpå. Fem DM-tecken vann också föreningens simmare under 1920-talet genom bröderna Bäckström, Bror Olsson och Sixten Thorslund. Man var också framstående i vattenpolo och vann DM 1927. I början av 1930-talet upphörde simningen i IFK Holmsund (*Idrottsföreningen Kamraterna Holmsund 1923-1948*, sid 83-84).

IFK Umeå var en framgångsrik simmarklubb

IFK Umeå svarade från starten 1908 fram till 1927 för den populära simskolan först vid Kallbadhuset i Umeälven nedanför Stadskyrkan och sedan ute i Nydala (Tavlesjön). Föreningens medlemmar deltog i simtävlingar, gav uppvisningar och gjorde utflykter till Sandvik, Norrbyskär och Hörnefors, ofta med ångbåten "*John Nyberg*". Under åren 1915-1925 vann klubbens simhoppare och simmare 11 DM-tecken. Framgångsrikast var Seth Ågren (senare maskinsättare på Umebladet) med fyra DM i raka hopp 1915-1919 och Sven Weman med tre DM-segrar, på 500m fritt, 1000m fritt och 200 m bröstsim 1923-1925. För övrigt hade Sven långt senare ännu större framgångar som pistolskytt. I början av 1950-talet tillhörde han svenska eliten och blev svensk mästare på tjänstepistol när SM gick i Umeå 1954 (*Idrottsboken 1955*, sid 401). Samma år delade han VK-guldet med spjutkastaren Gullbrand Sjöström.

Efter denna utvikning tillbaka till 1913 då DM i simning för första gången arrangerades för damer (endast 1000 m fritt) och IFK Umeås Sonja Pettersson blev premiärsegrare. IFK anordnade åren 1923-1926 strömsimningen i Umeälven innan föreningen lade ned simningen 1927 (*Idrottsföreningen Kamraterna Minnesskrift 1942*, sid 69-72, 128).

Umeå IK hade simning på programmet

Under 1920-talet fram till 1927 hade även Umeå IK simning på programmet och hade en bra period åren 1922-1926 med totalt åtta DM-tecken. En pionjär inom länets damsimning var UIK:s Elna Persson-Svahn. Hon vann DM-premiären på 100m fritt 1924 (enda kvinnliga DM-grenen) och upprepade segrarna 1925 och 1926. Simhopparen Albin Andersson-Arngrip vann också

totalt tre DM åt UIK 1922-1926. Föreningen deltog också flera gånger i strömsimningarna där det som bäst blev en andraplats efter IFK Holmsund 1924 (Umeå Idrottsklubb Historik, sid 20).

Strömsimningarna i Umeälven

Det var 1923 som Berndt Lundstedt och IFK Umeå tog upp det från Stockholm givna exemplet med strömsimningsstafetter (fyra sträckor) som snart också infördes i Skellefteå. I Umeå startade man strax ovanför Tegsbron (dvs gamla Tegsbron) och gick i mål nära nuvarande "Strömpilen" (f d Bowaters massafabrik) (Möllersvärd, sid 23). Efter målgång arrangerades tävlingar i både höga hopp och svikthopp i älven intill Kallbadhuset. Dessa tävlingar vann för det mesta "hopparveteranen" Curt Fromm med sina stilrena hopp. Med närmare 100 kg i matchvikt var han fortfarande en av Norrlands absolut bästa simhoppare och var aktiv långt in på 1930-talet. Enligt referat i Västerbottens-Kuriren 1924 var det "grönrutna" kallbadhuset, beläget nedanför stadskyrkan, en av Umeå stads skönaste byggnader med sina portaler.

Publikintresset var alltid stort för strömsimningarna:

"Där var så gott som hela staden samlad och litet till, ty en massa Holmsunds- och andra bor hade passat på tillfället att denna undersköna söndag kvista in till staden...Då starten gick var åtminstone ett 1000-tal åskådare samlade på Tegsbron och Umeå stads kaj och ett stort antal motorbåtar och andra båtar flanerade utanför och stängde utsikten för dem på kajen....allteftersom tätmännen närmade sig målet följde massan efter så att det så småningom uppstod en fruktansvärd trängsel vid kallbadhuset" (Västerbottens-Kuriren den 10 augusti 1925). När ledarbåten släppt iväg simmarna ovanför Tegsbron "började hetsjakten - både i vattnet och längs kajen. Det är väl fråga om det inte är mera spännande efter kajkanten, där man när som helst riskerar att bli nedknuffad av någon sportbiten själ" (Västerbottens-Kuriren 21 juli 1930).

De första åren var det IFK Holmsund (två segrar), Sandviks IK (två segrar) och från 1927 Umeå Simsällskap (första segern 1928) som satte sin prägel på strömsimningarna. Sandviks IK med bl a skidlegenden Hjalmar Bergström i laget vann 1927 och 1930. Vi saxar ur Västerbottens-Kuriren den 21 juli 1930: *"När tredje sträckan tog vid kunde Hjalmar Bergström, Sandvik kasta sig i med 8 å 10 meters försprång. Den gode Hjalmar använde inga skidor den här gången, inte ens vattenskidor, men det gick bra ändå och han höll avståndet till medtävlarna med lugna och vinnande bröstsimtag."* Sandviks IK vann 10 sekunder före Umeå Simsällskap och 17 sekunder före IFK Holmsund. Strömsimningarna fortsatte ytterligare ett antal år och upphörde definitivt på 1940-talet.

Umeå Simsällskap bildades 1927

Umeå Simsällskap (USS) bildades den 13 april 1927 hemma hos idrottsprofilen Berndt Lundstedt, som tillsammans med den blivande ordföranden i sällskapet riksbanksdirektören J G Nilsson, tog det avgörande initiativet. Den 27 april registrerades sällskapet som medlem i Riksidrottsförbundet. Vid denna tid hade i södra länsdelen Sandviks IK, IFK Holmsund, IFK Umeå, Umeå IK, I 20 och K 8 (senare K 4) simning på programmet. Idrottsledarna i Umeåklubbarna upplevde att Sandviks IK var alltför dominerande och att en särskild simklubb i Umeå bättre skulle kunna konkurrera med Holmsundsklubben. Man menade att de allmänna idrottsföreningarnas arbete var för mångsidigt för att simsporten skulle få den uppmärksamhet den förtjänar. Umeåföreningarna begärde därför från och med 1928 sitt utträde ur Sv Simförbundet. Enligt Umeå Simsällskaps första protokoll var huvuduppgiften *"simundervisning samt utbildning i livräddning således på denna väg tjäna samhället mera än genom rent idrottslig verksamhet"* (Bengtson, sid 9). Carl-Gunnar Wallman, officer vid Dragonregementet och tidigare ordförande i Norrlands Dragoners IF, blev USS:s förste ordförande. Han hade som aktiv varit det stora namnet inom länets idrott. I modern femkamp var han en av landets främsta och tog under 1920-talet hem åtskilliga DM-tecken i friidrott (400m, 800m och 1500m), simning, orientering, skytte och ridning (Cronenberg, sid 505).

Aktiviteten i USS var livlig med 16 (!) styrelsesammanträden det första året. Ekonomin var ett stort problem och för att klara den begärde man ett bidrag av fullmäktige på 1000 kronor, vilket beviljades. Redan det första året hade man 52 medlemmar som 1928 ökat till 72. Kontakterna med de kommunala myndigheterna var livliga. Sällskapet drev på byggandet av varmbadhuset (med 16-metersbassäng) 1930 och Nydala simstadion med friluftsbad 1933 (Bengtson, sid 1-2).

Sommarsimskolan ute vid Nydala

År 1927 tog Umeå Simsällskap över ansvaret från IFK Umeå för sommarsimskolan ute vid Nydala som stadsfullmäktige beviljade anslag till. År 1929 beviljades t ex 800:- kr. Sommaren 1932 då det *"var synnerligen vackert väder besöktes simkursen av 70 flickor och 45 gossar av vilka så gott som samtliga vid kursens avslutning voro nöjaktigt simkunniga"* (Bengtson, sid 15). På 1960-talet tog Umeå Stad över ansvaret för simskolan men ända fram till 1989 var det USS:are som ledde simundervisningen. Sällskapets tävlingssimmare hade stora framgångar framför allt efter Varmbadhusets och Nydala Simstadions tillkomst som möjliggjorde rationell träning både under sommar och vinter.

Under de första tio åren tog USS:s simmare hem ca 70 DM-tecken i simning, simhopp och vattenpolo och kämpade med Skellefteå Simklubb om att vara länets bästa simklubb.

Simtävlingar vid Nydala

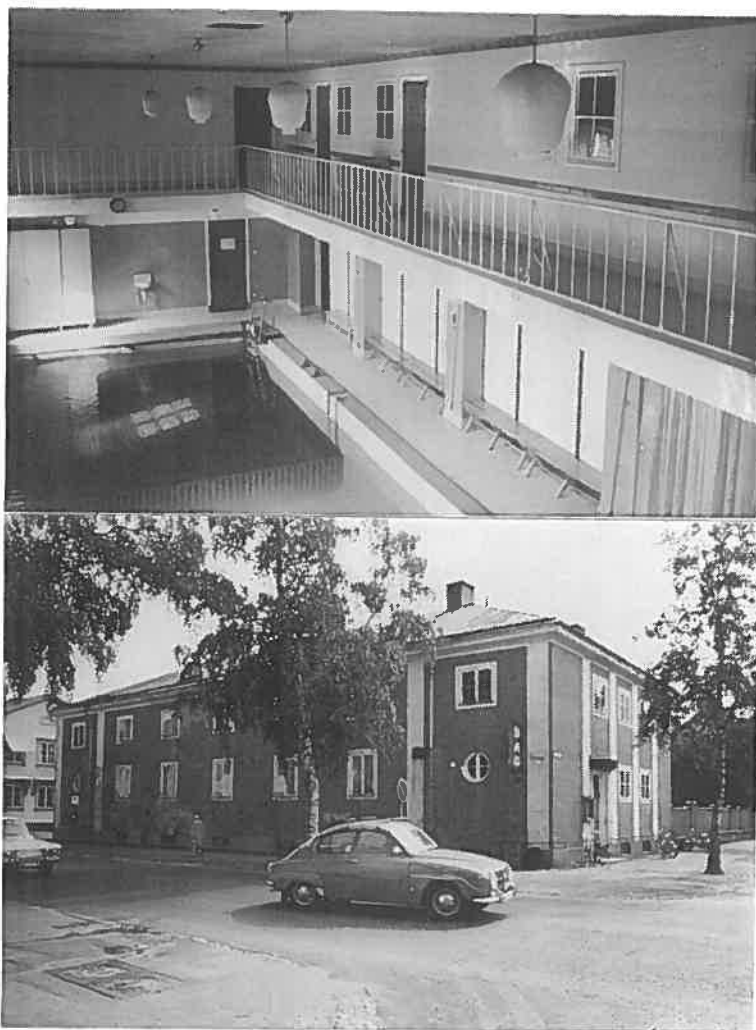
I Nydala simstadion med en 50-metersbana mellan bryggorna, arrangerade USS med början 1933 och i många år framåt stora tävlingar som DM, Nordsvenska mästerskap, länskamper, internationella tävlingar, Simningens Dag, stadsmatcher mot Skellefteå m m. Redan premiäråret 1933 hade man första gången ansvaret för DM och både 1934 och 1938 anordnade man Nordsvenska Mästerskap. Simningens Dag under 1930- och 1940-talet brukade ofta samla stor publik som kantade bassängens bryggor och med liv och intresse tog del av tävlingarna. Länets bästa simmare och simhoppare deltog, det spelades polomatcher och det hela avslutades med att publik och simmare avverkade prov för simborgarmärket. Många gånger behövdes det ett visst mått av mod att tävla i Nydala när vattnet höll en temperatur på 16-18 grader. "Köldrekordet" vid ett Sim-DM lär vara 13 grader (Bengtson, sid 79). På 1970-talet arrangerades det fortfarande en del simtävlingar ute på Nydala. I mitten av 1960-talet flyttades de större tävlingarna till Vännäs tempererade utomhusbassäng (50 m) där Norrlandsmästerskapen avgjordes 1967.

Utbyte med Vasa Simsällskap

År 1934 inleddes ett simutbyte med Vasa Simsällskap. En simtrupp, i huvudsak bestående av simmare och hoppare från USS, hade inbjudits till tävlingarna vid Vasa Simsällskaps siminrättning vid Sandön intill Vasa Stad. Vädret var strålande och publiken uppgick till ca 1000 personer. *"Trots den varma väderleken uppmättes vattnets värme till endast 11 grader vilken temperatur gjorde sig gällande på de svenska resultatet."* Efter tävlingarna var de svenska simmarna och ledarna inbjudna till supé *"under vilken en angenäm tillvaro förflöt"* (Bengtson, sid 19). Tävlingsutbytet mellan USS och Vasa Simsällskap fortsatte under många somrar och upphörde inte förrän på 1960-talet.

Varmbadhuset och badmästare Thure Lindberg

Varmbadhuset - den grågrönmalade stenkuben vid Kungsgatan 72 - ansågs på 1930-talet vara en fin anläggning för simning. Badhuset hade en fem meter bred 16-metersbassäng utan skvalprännor, ett omklädningsrum, ett tvagrum och bastu. Det blev en kär träffpunkt för både vanliga bastuslöare och fortbadare. Här fostrades många fina simmare. Under vintrarna anordnades "varmbadhuskurser" för icke simkunnig ungdom under ledning av badmästare Thure Lindberg. Han kom till Umeå när badhuset stod klart 1930 och fungerade sedan som tränare, styrelseledamot och även en tid som ordförande i

Varmbadhuset - den grågrönmalade stenkuben vid Kungsgatan 72 - ansågs på 1930-talet vara en fin anläggning för simning. Badhuset hade en fem meter bred 16-metersbassäng utan skvalprännor, ett omklädningsrum, ett tvagrums och bastu. Det blev en kär träffpunkt för både vanliga bastuslöare och fortbadare. (Fotoägare: Sonja Pettersson)

USS. I 32 år arbetade han för Umeås simning. Han anses ha största förtjänsten i att så många goda simmare kom fram i klubben. Hans intresse och varma hjärta genomsyrade hela föreningen och ingen annan ledare kunde som Thure både driva på de unga och samtidigt uppmuntra dem och ge stöd på vägen till nya framgångar. Han bodde med sin familj på andra våningen i badhuset och det gjorde att han ständigt hade simmare och träningsproblemen omkring sig. Han var en legend bland alla badgäster för sin fina service och en skräck bland busande skolbarn samtidigt som han var som en andra pappa för alla simmarungdomarna (Bengtson, bil 5:5).

Skolsim i varmbadhuset

Det anordnades också propagandatävlingar i badhuset. Skolungdomens simtävlingar för Umeå Stad började arrangeras 1934 och återkom sedan varje år. Dessa tävlingar för 7-17-åringar var mycket populära (ofta uppåt 100 deltagare) med livligt intresse från såväl deltagare som publik. Från början av 1940-talet kallades tävlingarna "Skolsimmet" och är föregångare till senare års populära "VK-skolsim" där mer än 600 simmare brukar delta i kvaltävlingarna runt om i länet och ca 100 simmare vid finalen i Umeå.

Sonja Lindberg dominerade damsimningen

Sonja Lindberg (senare Pettersson), dotter till Thure Lindberg, var i länstopp i simning (frisim och ryggsim) i nära två årtionden. Hon började tävla som 10-åring i skoltävlingar 1932 och avslutade sin karriär med att vinna ryggsimmet i en länskamp 1951. Sonja berättade vid Västerbottens Idrottshistoriska Sällskaps caféträff den 18 november 1998 att hon under 1930-talet endast tränade en gång i veckan. Varje onsdag mellan kl 20-21 hade Umeå SS träningskväll i badhuset. För övrigt hade hon, trots att hon bodde i badhuset, inga tillfällen att träna. Det ansågs inte heller bra att träna för mycket i ung ålder, man kunde ju överanstränga sig. Enda tävlingsdistansen för flickor vid denna tid var 50 meter, längre ansågs inte lämpligt. I regel var Sonja ensam flicka inom USS som tränade och tävlade. År 1940, då hon under ett år var bosatt i Östersund där man hade 25-metersbassäng, utökades träningskvällarna till två. Under sin simmarkarriär hemförde hon ett 25-tal DM- och NM-tecken och noterade också fina placeringar vid SM med en femteplats på 100 m ryggsim 1939 som bäst. Efter den aktiva tiden har hon som ledare "offrat" mycket tid för simningens bästa i Umeå (Bengtson, bil 5:4)

Framgångsrika simmare på 1930- och 1940-talet

Bland USS:s simmare från de första åren måste bröstsimmaren S O Sandberg framhållas. Redan 1934 simmade han 200 meter på 2.54.6 vilket var det årets bästa tid i Sverige och stod sig som distriktsrekord fram till 1955! S O blev

senare känd som stridbar ishockeybas i Modo AIK. Harry Norin var under 1930-talet och början av 1940-talet Norrlands främsta sprintersimmare (bästa tid 1.03.9 på 100 m fritt). Fem år i följd (1935-39) blev han Norrlandsmästare. Han var också med sin snabbhet en viktig kugge i USS:s framgångsrika pololag under 1940-talet. Efter den aktiva tiden blev han vald till ordförande i USS och hade den posten 1947-1951. Bert Ågren var under 1940-talet Norrlands bästa bröstsimmare med tiotalet Norrlandsmästerskap och ännu fler DM-tecken. År 1948 blev det en sjätteplats vid SM på 200 m bröstsim (*Västerbottens Idrottsförbund 1908-1948, sid 218-220*). Efter den långa aktiva tiden vare han under många år verksam som ledare och en drivande kraft i föreningen.

Sonja Lindberg (senare Pettersson) var i länstopp i simning (frisim och ryggsim) i nära två årtionden. Hon började tävla som 10-åring i skoltävlingar 1932 och avslutade sin simkarriär med att vinna ryggsimmet i en länskamp 1951. På bilden poserar Sonja vid Nydala simstadion där USS från 1933 och många år framåt arrangerade stora tävlingar på 50-metersbanan mellan bryggorna. (Fotoägare: Sonja Pettersson)

Lars Edstedt förste landslagsmannen

Under 1950-talet var Lars Edstedt föregångsmannen med två nordiska junior-mästerskap och 23 individuella DM-tecken 1950-1959. Han tillhörde den svenska eliten med flera landslagsuppdrag (USS:s förste landslagsman). Vid EM i Turin, Italien 1954 var han med i det svenska laget på 4 x 200 meter frisisim. Samma år blev han SM-tvåa på 200 m frisisim samt SM-trea på 400 m fritt och 200m rygg. I början av 1960-talet gick han över till modern femkamp och nådde snabbt svenska landslaget. Han ingick i Norrland Dragoners lag som vann SM i lag 1962 (*Idrottsboken 1963, sid 284*). Som aktiv och sedan som ledare och tränare i USS under alla år har Lasse skrivit in sitt namn i föreningens historia. I tiotalet år under 1960- och 1970-talet var han föreningens ordförande (avgick 1975). Sedan många år sitter han med i Svenska Simförbundets styrelse och brukar fungera som simdomare vid internationella mästerskap (OS, VM och EM). På 1990-talet har Lars visat att han tillhör Sveriges bästa veteransimmare genom att sätta svenska rekord i sin åldersklass och vinna Masters-SM.

USS:s första SM-tecken

År 1959 gjorde Åke "Firren" Olofsson jättesensation genom att vinna JSM på 200 meter bröstsim. Under kommande år var han vid flera tillfällen i final vid Stora SM. Under 1950-talet var också Görel Brorsson några gånger i SM-final på 100 och 200 meter bröstsim. År 1961 blev Eva Svensson (numera Olofsson) SM-7:a på 200 m bröstsim. Efter den aktiva tiden har hon tillhört USS:s trogna ledartrupp och var sekreterare i styrelsen i drygt 10 år under 1960- och 1970-talet. På 1970-talet blev hon ledamot i Sv Simförbundets styrelse. Under 1960-talets andra hälft var Åke Franzén (senare tränare) i flera SM-finaler i bröstsim (*Bengtson, sid 114-115*).

Nya simhallen medförde lavinartad utveckling

1970-talets stora språng för USS hade sin grund i nya simhallens tillkomst 1970. Det gamla badhuset med sin 16-metersbassäng hade blivit hopplöst omodernt. Sedan 1930 hade man i princip haft likadana träningsförhållanden i den trånga bassängen. Vattnet byttes inte ofta och blev varmare och varmare under inomhussäsongen. På grund av hög klorhalt i vattnet hade simmarna ofta problem med ögonen. Under 1950-talet ökade träningsdosen från en till två gånger i veckan och steg så småningom till 5-6 gånger i veckan för de bästa. Nya simhallens mått 16 x 25 meter gjorde det möjligt med träning 10-12 gånger i veckan en å två timmar varje gång. Denna fördubbling av träningstiden gav resultat. Lägg därtill flerdubblad träningstid för allt från massmönstring till eliten så har rekryteringsunderlaget vuxit lavinartat.

En träningskväll i gamla varmbadhuset år 1950. Övre raden fr v studerande vid Folkskoleseminariet i Umeå med okänt namn, okänd, Henri Högberg, Lars Edstedt, Olle Bäckström. Nedre raden fr v Bo Danielsson, Bertil "Masen" Lindqvist, Harry Norin, Staffan Renhorn och okänd officer på K4. Lars Edstedt tillhörde under 1950-talet den svenska eliten med flera landslagsuppdrag (USS:s förste landslagsman). Olle Bäckström var förste USS-simmare under en minut på 100 m frisim. Han fick polio vid 19 års ålder. "Masen" Lindqvist, legendarisk sportchef på Västerbottens-Kuriren, var under 1940-talet en duktig simmare och vann många tävlingar ute på Nydala. Harry Norin var Norrlands snabbaste simmare under 1930-talet med distriktsrekordet 1.03.9 på 100 m fritt. Staffan Renhorn från Skellefteå var en framstående snabbsimmare men en ännu bättre medeldistanslöpare. År 1944 blev han svensk juniormästare på 1500 m med den sensationellt goda tiden 3.54.4. (Fotoägare: Lars Edstedt)

Under 1970-talet blev USS definitivt en stor förening med 658 registrerade medlemmar år 1976 (idag har föreningen drygt 1000 medlemmar). Utvecklingen kan illustreras med att 1976 vann USS 54 av 59 möjliga DM-segrar inom - och utohus jämfört med 4 av 40 möjliga DM 1966. Av 32 distriktsrekord i 25-metersbassäng innehade USS:s simmare 28! (*Västerbottens Idrottsförbunds Årsberättelser 1966 och 1976*)

Heltidsanställd tränare 1972

Nya simhallen och alla ledares idéella arbete medförde att USS 1972 fick Umeåpolitikerna att förstå att man behövde medel för en heltidstjänst i klubben. Från början var den en ren instruktörstjänst och senare delad mellan instruktör och kanslist. USS:s förste heltidsanställda tränare blev idrottsprofilen och eldsjelen Lennart Sundewall.

Rutinerad tävlingsarrangör

Umeå Simsällskap är en rutinerad tävlingsarrangör och har anordnat många stora tävlingar. Redan i februari 1972 arrangerades 70-iadens riksfinal där publiken bl a fick se det första svenska rekordet i Umeåbassängen genom Diana Olsson på 200 m ryggsim. En månad senare samlades landets bästa simmare i Umeås nya simhall för Inomhus-SM. Publikt, ekonomiskt och tävlingsmässigt blev det en verklig succé. Fullsatt simhall med mängder av folk som fick vända utanför. Tolv svenska rekord gav publiken valuta för pengarna (*Västerbottens Idrottsförbunds Årsberättelse 1973*). Även 1977 och 1984 hade USS fått förtroendet att anordna Stora SM inomhus. JSM har genomförts 1975 och 1994, Post-SM 1973, Handikapp-SM 1974 och Masters-SM 1989.

Gunilla Lundberg och Svante Rasmuson spred glans över USS

De simmare som nationellt spridit glans över USS är Gunilla Lundberg och Svante Rasmuson. Gunilla deltog redan vid VM i Belgrad 1973 och sedan blev det EM i Wien 1974 (brons på 4 x 100 m medley), VM i Columbia 1975 och OS i Montreal 1976. Hon satte ett tiotal svenska rekord och har nio individuella svenska mästerskap 1973-1976 (två för Borlänge). Sina mästerskap tog hon på 100 och 200 m ryggsim samt på 200 och 800 m fritt (*Idrottsboken 1978, sid 355*). Gunilla är utan tvekan länets främste simmare genom tiderna! Intressant är att även Gunillas mamma Ingrid (född Thafvelin) och tävlande för Eskilstuna SS har tillhört den svenska simmareliten. Under åren 1940-44 var hon Sveriges bästa simmerska med sju svenska mästerskap (400m fritt, 100m fritt och 100 m ryggsim) och satte 16 svenska rekord (*Nordisk Familjeboks Sportlexikon del VI, sid 931*). Under många år

har Ingrid haft ledaruppdrag i USS och är sedan starten 1988 ledamot i Västerbottens Idrottshistoriska Sällsksaps valberedning.

Svante Rasmuson dominerade

Svante Rasmuson dominerade fullständigt länets herrsimning i början av 1970-talet. Han vann varje år ett tiotal DM-tecken och innehade när han lämnade länet 1976 15 distriktsrekord på frisim, ryggsim och medley. För USS vann Svante SM på 100 m frisim i Skövde 1976. På samma distans blev han SM-tvåa 1975 och SM-trea 1973 och 1977. Han deltog vid OS i Montreal 1976 där gick till semifinal på 100 m. På 1980-talet blev han Sveriges främste i modern femkamp med OS-silver 1984 (ett "snubbelsteg" från guld). Under denna tid hade också Mats-Åke "Måke" Ohlsson framgångar med deltagande i juniorlandslaget innan även han "emigrerade" till Borlänge 1976. Där utvecklades han ytterligare med landslagsuppdrag, SM-guld i lagkapper och två SM-brons på 100 m fjärilsim.

Landslagssimmarna Svante Rasmuson, Gunilla Lundberg och Mats-Åke Ohlsson spred under 1970-talet glans över USS. Svante deltog 1976 vid OS i Montreal där han gick till semifinal på 100 m frisim. Samma år blev han svensk mästare på sträckan. Gunilla deltog vid VM i Belgrad 1973, EM i Wien 1974, VM i Columbia 1975 och OS i Montreal 1976. Hon satte ett tiotal svenska rekord och har nio svenska mästerskap 1973-1976. Även Mats-Åke Ohlsson hade framgångar för USS (deltog i ungdomslandslaget) innan han 1976 "emigrerade" till Borlänge samtidigt som Svante och Gunilla.

Fortsatta framgångar för USS

I slutet av 1970-talet var Charlotta Hjelm (inflyttad från Öjebyn) och Åke Granqvist med i ungdomslandslaget. Under samma tid var Michael Edstedt (son till Lars) svensk ungdomsmästare och seniorlandslagsman. Under åren 1978-1980 blev han SM-fyra vid fyra tillfällen och var åtta gånger placerad bland de sju bästa vid SM (400 och 1500 m frisim). Hans syster Erika var i översta svenska eliten i början av 1980-talet med landslagsuppdrag och två SM-medaljer i ryggsim som främsta meriter. År 1981 var hon SM-tvåa på 200 m ryggsim och SM-trea på 100 m ryggsim (**Idrottsboken 1978-1982**).

De sista 15 åren

Under de sista 15 åren har framgångarna inte varit lika stora även om några USS-simmare tillhört landets översta elit. Jonas Järnö var med i ungdomslandslaget i mitten 1980-talet medan Christina Öhlund och Stefan Andersson deltog i seniorlandslaget i slutet av samma årtionde. I början av 1990-talet var Anna Stiberg i bröstsims och Lena Lundqvist i ryggsim poängplacerade vid SM (som bäst SM-fyror). Christer Wallin, som lämnade länet för Mölndal 1989, tillhörde redan under Umeåtiden landslaget och blev SM-trea på 200 m frisim 1988. Till och med 1986 tävlade han för Sandviks IK och sedan två år för USS innan han flyttade söderut. Då innehade han distriktsrekorden på nio distanser. Under 1990-talet har han varit given i Sveriges lag på 4 x 200 m med VM-guld i Rom 1994 och OS-silver i Barcelona 1992 som främsta meriter. Han har för Mölndal tre SM-tecken i fjärilsim och fem andraplatser på 50-400 m frisim (**Idrottsboken 1986-1995**).

Väl fungerande förening med lovande ungdomar

Umeå Simsällskap är idag en väl fungerande förening med trevlig anda och med omfattande bredd- och elitverksamhet. Föreningen har många lovande ungdomar i sina träningsgrupper. Närmast ungdomslandslaget står Axel Hellström, som 1998 tog JSM-brons på 200 m fjärilsim. För första gången någonsin har i år både ett herrlag och damlag från USS kvalificerat sig till SM inomhus på kort bana. Vid tävlingarna i Södertälje i mars 1999 deltar USS med en av sina största SM-trupper någonsin.

Livliga kontakter med kommunen

Livliga kontakter med kommunen i form av uppvaktningar och som pådrivare när det gäller kommunala satsningar kännetecknade nybildade USS på 1930-talet och det kännetecknar även dagens USS. Då gällde det i första hand anslag till simskolan på Nydala, byggande av varmbadhus och byggande av Nydala simstadion. Idag handlar det bl a om att påverka kommunen att sänka hyran i simhallen (ca 150000 kr i hyreshöjning under några år) liksom att vara

pådrivare när det gäller byggandet av en simhall med 50-metersbassäng. En sådan anläggning har länge stått på föreningens önskelista!!

Framtidsvision om ett "Simuniversitet" i Umeå

En framtidsvision för USS är ett simuniversitet i Umeå - att simmare på landslagsnivå skall kunna kombinera universitetsstudier och träning på högsta nivå. Simuniversitetet skulle bygga på ett samarbete mellan Umeå Universitet, Idrottsmedicin, Umeå Kommun, Sv Simförbundet och USS. Tanken är att i framtiden kunna ge duktiga simmare i USS och andra föreningar bästa tänkbara förutsättningar att bedriva studier och elitträning och dessutom bli motiverade att hålla på längre på elitnivå. Den nya simhallen på universitetsområdet (integrerad med övriga universitetshallen) med bl a en 6 x 25-metersbassäng gör denna framtidsvision ännu intressantare.

Skriftliga källor

Bengtson, Urban, *Då 1927 - Nu 1977*, Umeå Simsällskap 50 år, Umeå 1977

Cronenberg, Arvid (red), *Umeås Blå Dragoner*, Kungl Norrlands Dragonregemente, Umeå 1994

Drake, Sigfrid, *Västerbottenslapparna under förra hälften av 1800-talet*, Almqvist & Wiksell, Uppsala 1918

Fromm, Curt, *Simidrotten i Västerbotten*, i Svensk Idrott nr 34 1933, sid 323-324

Granberg, Harry (red), *Under Vildmannafanan*, Kungl Västerbottens Regimente efter 1 världskriget, Centraltryckeriet, Umeå 1976

Idrottsboken 1948, 1963, 1978-1983, 1986-1995, Brunnhages Förlag AB, Stockholm

Idrottsföreningen Kamraterna Holmsund 1923-1948, Folkbladets Civiltryckeri, Umeå 1948

Idrottsföreningen Kamraterna Umeå 1901-1941, Larsson & Co Tryckeri, Umeå 1941

Möllersvärd, Peter, *Karl Hjalmar Bergström - skidåkare med guldglans*, Visuellt, Meddelande från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap, nr 18 Umeå 1998

Nordbrant, Karl-Gunnar och Sundström, Lars, *Sandviks Idrottsklubb Holmsund, AB-uppsats, Historiska Institutionen, Umeå Universitet 1972*

Nordisk Familjeboks Sportlexikon, Sjätte Bandet, Förlagsaktiebolaget AB Sohlman & Co, Stockholm 1946

Sandviks IK 50 år, Holmsund 1955

Söderlind, Ivar och Johansson, Leif (red), *Friidrott i Västerbotten 1902-1982*, Västerbottens Friidrottsförbund, Umeå 1983

Umeå Idrottsklubb, Historik 1917-1996, Umeå 1997

Vildmännens IF 1907-1997, Jubileumsskrift sammanställd till 90-årsjubileet, Västerbottens Regemente, Umeå 1997

Västerbottens Idrottsförbunds Minnesskrift 1908-1948, Folkbladets Civiltryckeri, Umeå 1948

Västerbottens Idrottsförbunds Årsberättelser 1943-1997, Västerbottens Idrottsförbund, Umeå

Västerbottens Kuriren 1920-1998

Årsbok 1910 för Västerbottens Idrottsförbund, Umeå 1910

Årsbok 1911 för Västerbottens Idrottsförbund, Umeå 1911

Muntlig källa

Idrottscaféträff med Umeå Simsällskap i Östra Gymnasiets matsal den 18 november 1998. 21 personer deltog.

VÄSTERBOTTENS-KURIREN nr 161 fredagen 19 juli 1935.

DM-tävlingar i simning vid Sandviks kaj

Lördagen den 20 kl. 6 em. och söndagen den 21 kl. 2 em.
 Entré: Lördag 50 öre, barn 25 öre; söndag 1:-, barn 50 öre.

SIMMARFEST i Folkparken lördagen den 20 kl. 9-1, söndagen den 21 kl. 9-12. Tombola, Konditori, Skjuthana, Servering
 DANS. Musik av Burmans kapell.

Sandviks Idrottsklubb.

Frågesport 1998:1

av Ivar Söderlind

Här följer tio kluriga frågor om Västerbottens idrottshistoria. Svaren på många av frågorna kan Du hitta i Visuellt genom åren. Vi delar som vanligt ut tre böcker från Idrottsantikvariatet i Stockholm till dem som har flest rätt. Svaren skickas in senast den 1 maj till Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 UMEÅ.

1. År 1861 bildades en skarpskytteförening, länets första kända idrottssammanslutning! Vad hette föreningen?
2. Vilken är länets första kända idrottsförening (icke skytteförening) bildad första gången 1881?
3. Ungefär hur många idrottsföreningar, skytteföreningar inräknade, hade det bildats i Västerbotten innan sekelskiftet (t o m år 1899)?
4. Inte förrän i Umeå 1931 anordnades SM på skidor för första gången i Västerbotten med IFK Umeå som arrangör! Vad var huvudorsaken till att IFK Umeå inte fick arrangemanget tidigare?
5. Vid en skoltävling i Lund 1943 kastade en idrottsman (senare rikskändis) tävlande för Skellefteå AIK 70.20 i spjut! Vad heter han?
6. År 1953 vann en idrottsman från Skellefteå AIK SM på cykel 150 km! Vad heter han?
7. En boxare från IFK Umeå vann under åren 1964-1970 totalt fem svenska mästerskap! Vad heter han?
8. Åren 1965 och 1967 vann Leif Samuelsson SM i brottning (bantamvikt)! För vilken klubb tävlade han?
9. Vilken klubb tävlade utförsåkaren Stig Strand för när han blev svensk mästare i slalom och storslalom 1981?
10. Ungefär hur många idrottsföreningar finns det i Västerbotten 1998? (enligt Västerbottens Idrottsförbunds statistik)

Aktuella meddelanden

Medlemsavgifter

Medlemsavgiften i VIS är 70 kr för enskilda personer, 250 kr för förbund och organisationer och 125 kr för idrottsföreningar. I ovanstående medlemsavgifter ingår två nummer per år av VISUELLT. Mot ett tillägg av 60 kr erhålls även Svenska idrottshistoriska föreningens (SVIF:s) årsskrift. Inbetalning görs på postgiro: 38 98 30 – 1. Glöm inte att skriva på talongen vem du är! Mycket glädjande är att allt fler ansluter sig till Sällskapet. Vid årsskiftet hade 128 (!) medlemmar betalat årsavgiften.

Styrelsen 1998/99

Ordförande

Bengt Forsman, Umeå

Vice ordförande

Ivar Söderlind, Umeå

Sekreterare

Peter Möllersvärd, Umeå

Kassör

Erik Svensson, Umeå

Övriga ledamöter

Cuno Bernhardsson, Umeå

Margit Ek-Lindqvist, Umeå

Yngve Karlsson, Skellefteå

Inger Wahlberg, Ersmark, Skellefteå

Lars Öster, Skellefteå

Sveriges Riksidrottsmuseums hemsida

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap finns nu med på Sveriges Riksidrottsmuseums hemsida. Där finns hittills uppgifter om 16 Idrottshistoriska sällskap och Idrottsmuséer i Sverige. I förteckningens nuvarande skick finns adresser och kontaktpersoner. Hemsidan skall framöver kompletteras med ytterligare information om sällskapens och muséernas verksamhet. Den är tänkt att skapa kontakter och att intresserade skall kunna få information om vad som pågår inom det idrottshistoriska området runt om i Sverige.

Internetadress: www.svenskidrott.se/riksidrottsmuseet/historik

Local Knowledge Center i Bjurholm

Bjurholms kommun har tagit initiativet till "*Local Knowledge Center*", ett rum där kommunbor, studerande och turister skall kunna få tillgång till lokal kulturhistoria. Syftet är att ge ökad tillgänglighet till lokal kulturhistoria, skapa stärkt kulturidentitet och att motverka en negativ befolkningsutveckling. En viktig del i kulturhistorien är idrottslivet och man är därför intresserade av att få kontakt med material som beskriver Bjurholms idrottshistoria. Vi i VIS:s styrelse tycker att detta är ett förträffligt initiativ och uppmanar Visuellt läsare att hjälpa till med material! Kontakta projektledaren Martin Paju, tel 0932/141 17, E-post: martin.paju@bjurholm.se

Caféträffar hösten 1998

På grund av sjukdom hos arrangörerna inställdes caféträffen hos Rönnskärs Simklubb/S 34. Den skulle ha ägt rum den 21 oktober men flyttas nu till hösten 1999. Den 23:e september gästade sällskapet Lycksele Stadshus där John-Gunnar Jönsson och Rolf Pehrsson berättade om Öråns SK (bildad 1970) och Vindelälvsloppet IF (bildad 1995). Mycket intressant information om de båda föreningarnas verksamhet och Vindelälvsloppet presenterades. Tyvärr närvarade endast sju personer. Den 18:e november var det caféträff med Umeå Simsällskap (bildat 1927) i Östra Gymnasiets matsal med 21 personer på plats. Simsällskapets medlemmar berättade om verksamheten alltifrån starten på 1920-talet till idag. En mycket givande träff och särskilt intressant var att höra Sonja Lindberg-Petersson berätta om träning och tävlingar på 1930- och 1940-talet.

Caféträffar våren 1999

Två caféträffar är inplanerade under våren 1999. Vid träffen den 23:e februari i Umeå (ändrat datum) skall Umeås tennishistoria tas upp med representanter för föreningar som har eller haft tennis på programmet. Den 21 april i Skellefteå är det dags för Robert Tedestedt att berätta om sitt praktverk "*Myggornas dans och idrottens väg till folkhemmet*".

Årsmöte

Sällskapets 11:e årsmöte äger rum i Skellefteå den 21 april, innan träffen med Robban Tedestedt.

Föreningsnålen

Vi påminner till slut om vår föreningsnål, en prydnad för kavajen eller tröjan. Betala in 25 kr på VIS postgiro så kommer den hem i brevlådan!

STYRELSEN

Medlemsmatrikel 1 januari 1999

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS) har fler medlemmar än någonsin (betalat medlemsavgiften 1998)! I följande medlemsförteckning finns 128 medlemmar med varav 14 organisationer/föreningar .

Organisationer/Föreningar

Bureå IF, Rotegatan 13, 930 15 Bureå
 Folkrörelsearkivet, Gammlia, 903 42 Umeå
 IFK Umeå, Hyggesvägen 19, 903 46 Umeå
 Norra Västerbotten, Sporten, Box 58, 931 21 Skellefteå
 Sandviks IK, Lärkvägen 2 B, 913 00 Holmsund
 Sunnanå Sportklubb, Box 20940, 931 02 Skellefteå
 Västerbottens Museum, Gammlia, Box 6083, 906 03 Umeå
 Teks Sportklubb, Box 2052, 900 05 Umeå
 Umeå IK, c/o Lundgren, Hedvägen 7, 903 62 Umeå
 Västerbottens Friidrottsförbund., Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
 Västerbottens Idrottsförbund, Box 3005, 903 02 Umeå
 Västerbottens Ishockeyförbund, Mossigatan 27, 931 70 Umeå
 Västerbottens Kuriren, c/o Benny Stiegler, Box 1247, 901 70 Umeå
 Guldklubben, Box 3005, 903 02 UMEÅ

Privatpersoner

Ahlman, Åke, Kungsgatan 66, 903 30 Umeå
 Altin, Sture, Strandgatan 37 B, 931 30 Skellefteå
 Anderson, Georg, Storgatan 56-58, 903 30 Umeå
 Andersson, Gerd, Högströmsgatan 4, 931 33 Skellefteå
 Arnefjäll, Stig, Fartygsvägen 77, 865 51 Ankarsvik
 Astergren, Allan, Box 79, 916 29 Örträsk
 Berglund, Carin, Isbanevägen 17, 911 33 Vännäs
 Bernhardsson, Cuno, Hagmarksvägen 19 B, 903 45 Umeå
 Bivall, Bengt, Övralidsgatan 23, 422 47 Hisings-Backa
 Boberg, Gun, Skidspåret 8 A, 903 39 Umeå
 Boberg, Mats, Lillgatan 5, 931 54 Skellefteå
 Boström, Birger, Blomstervägen 8, 931 39 Skellefteå
 Brännlund, Tore, Bondegatan 21, 904 21 Umeå
 Bäckman, Berndt, Bryngelsvägen 62, 903 60 Umeå
 Carlsson, Sture, Nyhamn, Fiskartorpet, 931 91 Skellefteå
 Dahlin, Halvard, Varvsgatan 8 G, 931 34 Skellefteå

Ek-Lindkvist, Margit, Generalsgatan 23, 903 36 Umeå
 Engman, Knut, Regementsgatan 22 A, 903 36 Umeå
 Eriksson, Erik, Smärgelgatan 25, 903 60 Umeå
 Eriksson, Harald, Fridas Gränd 76, 916 29 Örträsk
 Eriksson, Mauritz, Sörrissjö 695, 890 37 Gideå
 Eriksson, Per Ola, Bäckvägen 9, 930 15 Bureå
 Ersson, Sam, Bredviksvägen 18, 910 60 Åsele
 Fahlman, Hans, Sandbackavägen 28 H, 903 46 Umeå
 Fahlman, Sven Erik, Falmarksheden 247, 931 94 Skellefteå
 Forsberg, Lennart, Krusbärsvägen 20 E, 904 35 Umeå
 Forsberg, Åke, Gärdsmarkvägen 151, 931 95 Skellefteå
 Forslund, Einar, Genvägen 14, 934 31 Kåge
 Forsman, Bengt, Axtorpsvägen 2, 902 34 Umeå
 Fredriksson, Yngve, Lummerstigen 2, 903 39 Umeå
 Furberg, Åke, Skråmträsk 375, 931 96 Skellefteå
 Fällgren, Lennart, Kvartsvägen 2, 907 41 Umeå
 Haglund, Birgit, Öbackavägen 160, 903 33 Umeå
 Hanell, Sven, Jutagränd 6, 913 34 Holmsund
 Hansson, Lars Olov, Stöcke 310, 905 81 Umeå
 Hedlund, Carl Gunnar, Storgatan 32 D, 931 31 Skellefteå
 Hellgren, Leif, Basvägen 15, 931 46 Skellefteå
 Hellgren, Sten, Norrängsvägen 11, 915 32 Robertsfors
 Hällgren, Martin, Tallhedsvägen 2, 903 62 Umeå
 Johansson, Ernst, Väststigen 1, 931 56 Skellefteå
 Johansson, Leif, Gökropsvägen 7 J, 906 51 Umeå
 Johansson, Rolf, Gullkragevägen 6, 311 33 Falkenberg
 Jonsson, Erland, Glassgränd 185, 906 24 Umeå
 Jonsson, Kjell, Örträsk 73, 916 95 Örträsk
 Jonsson, Kurt, Tvärågatan 1 F, 903 55 Umeå
 Jonsson, Lennart, Bruksgatan 25 D, 910 20 Hörnefors
 Karlsson, Arne, Herrgårdsvägen 8, 913 35 Holmsund
 Karlsson, Yngve, Getbergsvägen 7, 931 92 Skellefteå
 Key, Johan, Kungsgatan 46 B, 903 26 Umeå
 Lilja, Lars, Umevägen 4, 911 32 Vännäs
 Lindberg, Roland, Allmogevägen 8, 905 96 Umeå
 Lindgren, Artur, Slåttervägen 27, 931 38 Skellefteå
 Lindgren, Lars, Brånvägen 26, 903 46 Umeå
 Lindmark, Henry, Vänskapsgränd 18, 903 62 Umeå
 Lindqvist, Sven-Olof, Klövervägen 21, 903 52 Umeå

Lindström, Britta, Myrvägen 9, 903 40 Umeå
 Lindström, Inge, Prästgården, Överklinten, 915 91 Robertsfors
 Lindström, Stig, Kläppvägen 2, 932 33 Skelleftehamn
 Lindwall, Christer, Trattgränd 36, 906 25 Umeå
 Lundberg, Bengt, Ö Rådhusgatan 8 A, 903 26 Umeå
 Lundberg, Ingrid, Nydalavägen 20 A, 903 39 Umeå
 Lundberg, Stig, Pyrolvägen 9, 181 60 Lidingö
 Lundgren, Per, Sjökortsgatan 38, 932 35 Ursviken
 Lundström, Bruno, Norrbackagatan 3 F, 931 37 Skellefteå
 Löfstedt, Peter, Grindvägen 12, 931 45 Skellefteå
 Magnusson, Albert, Bodan 61, 930 10 Lövånger
 Magnusson, Lennart, Nygatan 63 B, 931 31 Skellefteå
 Mannberg, Alf, Fritidskontoret, 901 84 Umeå
 Marklund, Lennart, Portstigen 36, 931 51 Skellefteå
 Marklund, Torgny, Gräsuddsvägen 33, 826 60 Söderhamn
 Möllersvärd, Peter, Järnvägstorget 4, 903 28 Umeå
 Nordin, Lennart, Vintergatan 18 B, 932 32 Skelleftehamn
 Norlin, Yngve, Björnvägen 300 B, 906 43 Umeå
 Näslund, Stig, Järvsand 3186, 833 95 Strömsund
 Olofsson, Eva, Johannisforsvägen 18 B, 918 32 Sävar
 Olofsson, Lennart, Sandbackavägen 32, 903 46 Umeå
 Olsson, Torbjörn, Krokvägen 9, 935 32 Norsjö
 Persson, Kjell, Skolgatan 26 B, 915 31 Robertsfors
 Persson, Rolf, Hedlunda 150, 921 92 Lycksele
 Pettersson, Sonja, Kungsgatan 119 A, 903 32 Umeå
 Renström, Olov, Hästkroken 18, 930 15 Bureå
 Roslund, Gösta, Ljunggatan 11, 936 61 Boliden
 Rönnmark, Sven, Timmermansgatan 11, 904 20 Umeå
 Rönnmark, Walter, Korstbergsvägen 18, 852 53 Sundsvall
 Stenmark, Ingemar, Bålforsvägen 16, 936 92 Boliden
 Stens, Monica, Pengsjö 10, 911 94 Vännäs
 Stierna, Stig, Strandgatan 26, 931 31 Skellefteå
 Strömberg, Larry, Box 79, 910 50 Fredrika
 Sundqvist, Karl Fredrik, Skolgatan 104, 903 31 Umeå
 Svensson, Erik, Monteringsvägen 6, 903 60 Umeå
 Svensson, Gerda, Monteringsvägen 6, 903 60 Umeå
 Svensson, Jarl, Mobackavägen 38, 931 45 Skellefteå
 Söderlind, Ivar, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
 Taflin, Roger, Gökropsvägen 8 G, 906 51 Umeå

Tedestedt, Robert, Svedjan 275, 937 31 Burträsk
 Thelberg, Kjell, Glassgränd 143, 906 24 Umeå
 Thuresson, Sture, Kvarnvägen 8 B, 3 tr, 903 20 Umeå
 Timner, Gunnar, Morkullevägen 6 H, 906 51 Umeå
 Tjärnlund, Christer, Kapellgatan 9, 936 32 Boliden
 Täljedal, Inge-Bert, Tallvägen 27 B, 907 38 Umeå
 Wahlberg, Inger, Basvägen 25, 934 41 Ersmark
 Varg, James, Räftkläppen 10, 936 92 Boliden
 Viklund, Egon, Stöcke 330, 905 81 Umeå
 Viklund, Stig Henrik, Tjärhovsgatan 10 B, 931 32 Skellefteå
 Wikström, K H, Nygatan 63 B, 931 31 Skellefteå
 Yttergren, Torbjörn, Måttgränd 158, 906 24 Umeå
 Zakrisson, Ulla, Ratan 117, 918 93 Bygdeå
 Åhman, Arne, Dunkersgatan 10 C, 903 27 Umeå
 Ångström, Rune, Helsingfors 11, 921 92 Lycksele
 Åström, Kenneth, Björkhutsvägen 27 A, 632 29 Eskilstuna
 Örestig, Ingevald, Box 28, 916 29 Örträsk
 Örestig, Tage, Box 51, 916 29 Örträsk
 Öster, Lars, Storgatan 39, 930 55 Jörn
 Östlund, Stig Anders, Innervik, 931 91 Skellefteå

VIS har många medlemmar - men visst saknar Du några Du känner?

Och visst borde fler idrottsföreningar bli medlemmar?!

Berätta om Sällskapet - kanske vi kan bli fler genom Din medverkan!?

Se till att Din medlemsavgift för 1999 betalas in så fort som möjligt!

Glöm inte att skriva namn och adress på inbetalningskortet och meddela om Du ändrat adress!

Massor av spännande saker från idrottens värld!

ETT LITET SMAKPROV PÅ VAD DU KAN HITTA:

Autografer (svenskt-ut-
övrigt), Nålmärken
evenemangsmärken-
(alfa-coralli-marabou-
album, Rekordmagasinet

ländskt-sport-film-politik-
(klubbmärken-olympiskt-
övrigt), Samlarbilder
cloetta-övrigt), Samlar-
och Allsport (lösa tid-

ningar-inbundna årgångar), Svenskt/Utländskt, Vykort, Kuriosa,
Program, Alfaboken, Svenska Ishockeyspel, 1938-1995, Olympiskt
material (skrifter-program-biljetter-medaljer-diplom-märken-ku-
riosa), Biografier/Memoarer, Jubileumsskrifter, Idrottsbladet, IB:s
Julnummer, Match, Start, Uppslagsverk, Originalteckningar (Her-
mansson-"Bong"-Åke Sköld-Rit Ola-TecknarLasse- TecknarAnders-
"Tord" m.fl.), Fotos-Bokfilmer-Urklippsböcker-The Ring-The Ring
Boxing Encyclopedia-Skärmen-Rothmans-Det första Vasaloppet-
Idrottstidningar-Memorabilia-Collectables Rekordmagasinets samlar-
bilder-Olympiaboken-Idrottsboken-Vimplar-Pucken-Årets fotboll-
Årets Ishockey-Böcker om NHL-ishockey-Breedon Books-Complete
Records-Fotbollboken-Bandyboken-Ishockeyboken-Handbollboken
och mycket, mycket mer.

VI KÖPER OCH SÄLJER!

IDROTTSANTIKVARIATET

BOX 181 162 11 VÄLLINGBY

TEL: 08 - 739 09 71. FAX: 08- 739 14 73

E-mail: shop@idrottsantikvariatet.se

Internetadress: <http://www.idrottsantikvariatet.se>

Besöksadress: Grimstagatan 170 i Vällingby

Öppet: Mån - fre 10-18 Lø 10 - 14

VÄSTERBOTTENS
IDROTTHISTORISKA
SÄLLSKAP

Delge andra dina tankar om idrott!

Skriv en rad i

VISUELLT

ett västerbottniskt forum
för idrottshistoriskt intresserade